

สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การสอนเสริมครั้งที่ 2
หน่วยที่ 8 - 15

สถาบันและกระบวนการ ทางการเมืองไทย

(ฉบับปรับปรุง)

80202

THAI POLITICAL INSTITUTIONS AND PROCESSES

สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารโสตทัศนศึกษา สถาบันและกระบวนกรทางการเมืองไทย การสอนเสริมครั้งที่ 2

จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษาในการสอนเสริม

จัดทำต้นฉบับ : คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา

บรรณาธิการ/ออกแบบ : หน่วยผลิตสื่อสอนเสริม ศูนย์โสตทัศนศึกษา

สำนักเทคโนโลยีการศึกษา

จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พิมพ์ครั้งที่ 20 ภาค 2/2550 ปรับปรุง

แผนการสอนเสริมครั้งที่ 2

ชุดวิชา 80202 สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย (ฉบับปรับปรุง)

การสอนเสริมครั้งที่ 2 8 หน่วย หน่วยที่ 8 – 15

ประเด็นการสอนเสริม

1. กระบวนการการเลือกตั้ง	(หน่วยที่ 8)
2. สถาบันพระมหากษัตริย์	(หน่วยที่ 9)
3. รัฐสภา	(หน่วยที่ 10)
4. กระบวนการนิติบัญญัติ	(หน่วยที่ 11)
5. กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน	(หน่วยที่ 12)
6. พลังอำนาจในการเมืองไทย	(หน่วยที่ 13)
7. การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น	(หน่วยที่ 14)
8. แนวคิดการพัฒนาการเมืองไทย	(หน่วยที่ 15)

แนวคิด

1. การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่แสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง พัฒนาการของการเลือกตั้งมีมาอย่างยาวนาน นำไปสู่การสร้างหลักการ ประเภท และระบบการเลือกตั้งที่มีหลากหลายรูปแบบ การจัดการเลือกตั้งเป็นโครงสร้างและกระบวนการการเลือกตั้งที่สำคัญ การเลือกตั้งและระบบการเลือกตั้งในประเทศไทยได้เริ่มต้นขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยได้รับการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งของไทยประสบกับปัญหาหลายประการจนเมื่อเข้าสู่การปฏิรูปการเมือง พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการเลือกตั้ง

2. สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันการเมืองการปกครองที่สำคัญ และดำรงอยู่มาเป็นเวลานาน สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดเทวราชาธิปไตย และพ่อปกครองลูก อันนำไปสู่การปกครองแบบราชาธิปไตย จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สถาบันพระมหากษัตริย์ได้เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทในการสร้างรัฐชาติ และนำประเทศไทยไปสู่การเป็นรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่างแท้จริง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันการเมืองที่ดำรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ ด้วยปัจจัยที่เกิดจากกระบวนการสร้างประชาธิปไตยของไทยที่ขาดความต่อเนื่อง สถาบันพระมหากษัตริย์โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงใช้พระราชอำนาจในการรักษาประเทศและระบอบการปกครองให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน อันส่งผลให้สถาบันพระมหากษัตริย์ของประเทศไทยเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่ง และสูงส่งกว่าสมัยใด และเป็นสถาบันการเมืองที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่รักเคารพและเทิดทูนของประชาชนชาวไทยตลอดมา

3. รัฐสภาเป็นสถาบันการเมืองที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ และยังทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล และประสานงานเกี่ยวกับกิจการของรัฐบาล รวมทั้งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน บทบาทของรัฐสภาไทยในการเมืองไทยช่วงก่อน พ.ศ. 2516 จะแตกต่างกันไปตามรัฐธรรมนูญที่ใช้และการเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เช่น ในช่วง พ.ศ. 2490-2500 แม้จะมีการรัฐประหารและการยกเลิกรัฐธรรมนูญ แต่บทบาทของรัฐสภาในช่วงเวลาดังกล่าวก็ยังสามารถควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้ ในช่วงหลัง พ.ศ. 2516 ก็เช่นเดียวกัน จะแตกต่างกันไปตามรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้และการเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

4. กระบวนการนิติบัญญัติเป็นหน้าที่โดยตรงของฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภา โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างกฎหมายที่นำไปสู่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม กระบวนการนิติบัญญัติแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ การเสนอร่างกฎหมาย การพิจารณาร่างกฎหมาย และการประกาศใช้กฎหมาย ที่ผ่านมาในระบบการเมืองไทย ระบบรัฐสภามีสมาชิกซึ่งมีที่มาจาก การแต่งตั้งและการเลือกตั้ง จึงมีรายละเอียดของกระบวนการนิติบัญญัติที่แตกต่างกัน และมีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการนิติบัญญัติที่แตกต่างกันด้วย

5. กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน เป็นการรวมตัวของบุคคลที่มีอุดมการณ์หรือผลประโยชน์เป็นเป้าหมายร่วมกัน ขณะเดียวกันต้องการให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลด้วยการต่อรองกดดันต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยทั่วไปกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันมีรากฐานมาจากแรงจูงใจด้านผลประโยชน์ อุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันในประเทศไทยมี 2 ประเภท คือ กลุ่มจัดตั้งด้วยตนเอง และกลุ่มจัดตั้งและ/หรือสนับสนุนโดยอำนาจรัฐ บทบาทของกลุ่มทั้งสองประเภทในกระบวนการทางการเมืองมีความแตกต่างกัน และมีความขัดแย้งกันในบทบาทของกลุ่มทั้งสองประเภทในกระบวนการทางการเมืองด้วย

6. กลุ่มพลังอำนาจต่างๆ จะแสดงบทบาทต่อพรรคการเมืองให้สนับสนุนในการรักษาหรือเปลี่ยนแปลงกติกากฎและกระบวนการต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของกลุ่ม กลุ่มพลังอำนาจต่างๆ แสดงบทบาทต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ และแสดงบทบาทต่อกระบวนการนิติบัญญัติ เพื่อรักษาอิทธิพลและผลประโยชน์ของกลุ่มของตน

7. การเมืองการปกครองท้องถิ่นเป็นการที่รัฐกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นไปดำเนินการในบางกิจกรรมเพื่อให้บริการพื้นฐานและพัฒนาท้องถิ่นตามสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ในกรณีของไทย การเมืองการปกครองท้องถิ่นมีวิวัฒนาการมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เริ่มต้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ในรูปแบบของสุขาภิบาล และนับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา รัฐบาลก็มีนโยบายการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและมีการบัญญัติเรื่องนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับ จนถึง พ.ศ. 2544 การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมี 4 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เท่าที่ผ่านมา การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยตกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดจากรัฐบาล จนทำให้ขาดอิสระในการบริหารการปกครองตนเอง และมีฐานะการคลังท้องถิ่นที่อ่อนแอ อันเป็นอุปสรรคสำคัญที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพื่อพัฒนาให้การเมืองการปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานที่สำคัญของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

8. เนื่องจากประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองมาโดยตลอด นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ทำให้ระบบการเมืองไทยไร้เสถียรภาพ ขาดความชอบธรรม และขาดประสิทธิภาพประสิทธิผล อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน จึงจำเป็นต้องรีบเร่งพัฒนาการเมืองและปฏิรูปการเมืองโดยรีบด่วน แนวทางการพัฒนาการเมืองไทยโดยการวางแผนพัฒนาการเมืองแม้ว่าจะขาดรูปธรรมที่ชัดเจน แต่ก็ได้มีความพยายามที่จะวางแนวทางของการพัฒนาการเมืองเอาไว้ทั้งในช่วงก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนกระทั่งได้มีการกำหนดหลักการการพัฒนาการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญและได้มีการยกร่างแผนพัฒนาการเมืองที่เป็นรูปธรรมขึ้น เพื่อแก้ไขสภาพปัญหาทางการเมืองไทยโดยเฉพาะด้านความชอบธรรมของระบบการเมือง

วัตถุประสงค์

เมื่อนักศึกษาเข้ารับการสอนเสริมชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย ครั้งที่ 2 แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการการเลือกตั้งได้
2. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ได้
3. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับรัฐสภาได้
4. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการนิติบัญญัติได้
5. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันได้
6. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับพลังอำนาจในการเมืองไทยได้
7. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นได้
8. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาการเมืองไทยได้

กิจกรรมการสอนเสริม

1. ประเมินผลก่อนการสอนเสริมโดยใช้แบบประเมินผลตนเองก่อนการสอนเสริมครั้งที่ 2
2. ชักซ้อมความเข้าใจและตอบข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับชุดวิชานี้ของนักศึกษา
3. เปิดโอกาสให้นักศึกษาที่เข้ารับการสอนเสริมแสดงความคิดเห็นและซักถามปัญหา
4. ประเมินผลหลังการสอนเสริมโดยใช้แบบประเมินผลตนเองหลังการสอนเสริมครั้งที่ 2

สื่อการสอนเสริม

1. แบบประเมินผลตนเองก่อนและหลังการสอนเสริม
2. เอกสารโสตทัศนประกอบการบรรยายสรุป
3. แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่เข้ารับการสอนเสริม

แบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนสำหรับการสอนเสริม

ครั้งที่ 2

ชุดวิชา สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย

คำสั่ง ขอให้นักศึกษาอ่านคำถามแล้วเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษรหน้าข้อคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. สถาบันพระมหากษัตริย์ในรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์จัดเป็นสถาบันพระมหากษัตริย์ในยุคใด
 - ก. กรีก-โรมัน
 - ข. เทวราชา
 - ค. สมัยใหม่
 - ง. ระบอบประชาธิปไตย
 - จ. กลาง

2. สถาบันพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงธนบุรีได้รับอิทธิพลจากรูปแบบการเมืองการปกครองแบบใด
 - ก. แวนแคว้น
 - ข. ชุมชน
 - ค. อาณาจักร
 - ง. จักรวรรดิ
 - จ. นครรัฐ

3. ข้อใดคือแนวคิดสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงสร้างรัฐสมบูรณาญา-
สิทธิราชย์
 - ก. ชาตินิยม
 - ข. รัชชาติ
 - ค. อนุรักษนิยม
 - ง. ประชาธิปไตย
 - จ. เสรีนิยม

4. นายกรัฐมนตรีท่านใดที่ทำทนายพระราชอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์มากที่สุด
 - ก. พระยาพหลพลพยุหเสนา
 - ข. นายปรีดี พนมยงค์
 - ค. นายควง อภัยวงศ์
 - ง. จอมพล ป. พิบูลสงคราม
 - จ. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

5. ข้อใด**ไม่ใช่**แนวคิด แนวทางและบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการเมืองการปกครองไทยตั้งแต่ทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา
- การปฏิรูปการเมือง
 - รัฐธรรมนูญนิยม
 - อนุรักษ์นิยม
 - อนาธิปไตย
 - การทำให้เป็นประชาธิปไตย (Democratization)
6. สภาสูงของสหรัฐอเมริกาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของใคร
- ประชาชน
 - นักธุรกิจ
 - มลรัฐ
 - ชนชั้นนำทางการเมือง
 - ไม่มีข้อใดถูก
7. อำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายของรัฐสภา มีหลายประการ **ยกเว้น** ข้อใด
- การริเริ่มในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ
 - การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี
 - การอนุมัติใช้กฎหมาย
 - การยกเลิกกฎหมาย
 - การประกาศใช้กฎหมายในราชกิจจานุเบกษา
8. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 รัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบาทในทางการเมืองไทยค่อนข้างมากด้วยเหตุผลหลายประการ **ยกเว้น** ข้อใด
- ประกอบด้วยสองสภา
 - สมาชิกทั้งสองสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด
 - มีการเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายทั่วไป
 - การอภิปรายทั่วไปได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างกว้างขวาง
 - การกำหนดให้รัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ให้อำนาจกับรัฐสภาไว้เช่นไร
- เท่าเทียมกับวุฒิสภา
 - ให้วุฒิสภามีอำนาจมากกว่าสภาผู้แทนราษฎร
 - ให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจมากกว่าวุฒิสภา
 - ให้วุฒิสภามีอำนาจตรวจสอบรัฐบาลเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร
 - ถูกข้อ ก และ ง ถูก

10. ข้อใดคือสาเหตุที่ทำให้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ยึดอำนาจในการบริหารประเทศ
- ก. รัฐสภาใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม
 - ข. รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา
 - ค. รัฐสภาใช้อำนาจควบคุมรัฐบาลอย่างเด็ดขาด
 - ง. รัฐบาลเสี่ยงข้างน้อยขาดประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ
 - จ. รัฐบาลไม่สามารถควบคุมสมาชิกของตนในรัฐสภาได้
11. กฎหมายที่องค์กรนิติบัญญัติมีอำนาจในการจัดทำโดยตรงคือข้อใด
- ก. พระราชกำหนด
 - ข. พระราชบัญญัติ
 - ค. พระราชกฤษฎีกา
 - ง. กฎกระทรวง
 - จ. ประกาศกระทรวง
12. ในระบบรัฐสภา ใครคือผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภา
- ก. สมาชิกรัฐสภา
 - ข. คณะรัฐมนตรี
 - ค. นายกรัฐมนตรี
 - ง. สมาชิกรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี
 - จ. สมาชิกรัฐสภา นายกรัฐมนตรี และประธานศาลฎีกา
13. ในการพิจารณากฎหมายโดยหลักสากลแบ่งออกเป็นกี่วาระ แต่ละวาระพิจารณาเรื่องใด
- ก. 2 วาระ คือ รับหลักการหรือไม่ และจะประกาศใช้กฎหมายนั้นหรือไม่
 - ข. 3 วาระ คือ พิจารณาเรื่องหลักการ รายละเอียด ผลกระทบของกฎหมายนั้น
 - ค. 2 วาระ คือ พิจารณารายละเอียด และจะประกาศใช้กฎหมายนั้นหรือไม่
 - ง. 3 วาระ คือ รับหลักการหรือไม่ พิจารณารายละเอียด และพิจารณาว่าสมควรจะประกาศใช้กฎหมายนั้นหรือไม่
 - จ. 3 วาระ คือ พิจารณาเรื่องหลักการ ผลกระทบ และสมควรจะประกาศใช้กฎหมายนั้นหรือไม่

14. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- ต้องประชุมในที่ประชุมรัฐสภาพร้อมกันเท่านั้น
 - สมาชิกวุฒิสภาไม่มีอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี
 - การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีจะพิจารณารวดเดียว 3 วาระไม่ได้
 - การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีจะกระทำเพียงวาระเดียว คือจะประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือไม่
 - การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้พิจารณา 3 วาระ แต่ในที่ประชุมวุฒิสภาให้พิจารณาวาระเดียว
15. การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกระทำในที่ประชุมใด
- เฉพาะในที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น
 - เฉพาะในที่ประชุมของวุฒิสภาเท่านั้น
 - ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา
 - ที่ประชุมของคณะรัฐมนตรี
 - ต้องกระทำในที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎรก่อนแล้วจึงส่งไปพิจารณาในที่ประชุมของวุฒิสภา
16. ข้อใดคือกลุ่มที่เน้นผลประโยชน์และอุดมการณ์ทางการเมือง
- กลุ่มอภิรักษ์จักรี
 - สมาคมธนาคาร
 - สมาคมอุตสาหกรรมไทย
 - สมาคมวิชาชีพ
 - กลุ่มสิทธิมนุษยชน
17. กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันมีบทบาทตามข้อใด
- การบัญญัติกฎหมาย
 - การป้อนนโยบาย
 - การกำหนดนโยบาย
 - การรักษาผลประโยชน์และอุดมการณ์
 - การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม
18. ปัจจัยสำคัญในข้อใด**ไม่**ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน
- การขาดการศึกษา
 - ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ
 - การมีลำดับชั้นทางสังคม
 - การมีผู้ปกครองที่มีคุณธรรม
 - หลักศาสนา

19. โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบใดที่เป็นอุปสรรคต่อการเกิดการรวมตัวของเกษตรกรเป็นกลุ่มทางเศรษฐกิจ

- ก. เศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเอง
- ข. เศรษฐกิจแบบรัฐสวัสดิการ
- ค. เศรษฐกิจแบบทุนนิยม
- ง. เศรษฐกิจแบบสังคมนิยม
- จ. เศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์

20. กลุ่มใดจัดเป็นกลุ่มที่จัดตั้งด้วยตนเองโดยเป็นกลุ่มทางการเมือง

- ก. กลุ่มเกษตรกรรายย่อย
- ข. สมาคมธนาคารไทย
- ค. มูลนิธิสืบนาคะเสถียร
- ง. สมาคมสิทธิเสรีภาพแห่งประเทศไทย
- จ. องค์กรกลาง

21. ข้อใดคือผลที่สำคัญที่สุดของการที่กลุ่มพลังอำนาจใหม่ท้าทายอำนาจกลุ่มพลังอำนาจเก่าได้ในสังคมไทย หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

- ก. ความโปร่งใสในการทำงานของกลุ่มพลังอำนาจ
- ข. การมีส่วนร่วมในอำนาจ และการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคม
- ค. การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การปกครอง และระบอบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น
- ง. การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มพลังอำนาจใหม่
- จ. การเมืองมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา

22. ข้อใดไม่จัดเป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มพลังอำนาจดำรงอยู่ได้

- ก. อุทมการณ์ทางการเมือง
- ข. ความชอบธรรมทางการเมือง
- ค. การจัดตั้งองค์กรภายใน
- ง. การเงิน
- จ. การออกนโยบาย

23. ท่านคิดว่าในประเทศไทย กลุ่มพลังอำนาจกลุ่มใดที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อพรรคการเมืองโดยอ้อม

- ก. กลุ่มแรงงานและสมาชิกชา
- ข. กลุ่มพ่อค้าและนักธุรกิจ
- ค. กลุ่มข้าราชการพลเรือนและทหาร
- ง. กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- จ. กลุ่มปัญญาชนและนักวิชาการ

24. กลุ่มพลังอำนาจสามารถแสดงบทบาทเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มออกมาในทางใดบ้าง

- ก. พรรคการเมือง รัฐธรรมนูญ และกระบวนการนิติบัญญัติ
- ข. นโยบายของรัฐ กระบวนการนิติบัญญัติ และรัฐธรรมนูญ
- ค. พรรคการเมือง นโยบายของรัฐ และกระบวนการนิติบัญญัติ
- ง. นโยบายของรัฐ กระบวนการนิติบัญญัติ และกลุ่มผลประโยชน์
- จ. ถูกทุกข้อ

25. กลุ่มพลังอำนาจในการเมืองไทยน่าจะเคลื่อนไหวในเชิงประนีประนอมโดยมีกลุ่มพลังที่สามคอยช่วยประสานกลุ่มพลังที่สามหมายถึงกลุ่มใด

- ก. กลุ่มผลประโยชน์
- ข. กลุ่มข้าราชการพลเรือนและทหาร
- ค. กลุ่มปัญญาชน ชนชั้นกลาง
- ง. กลุ่มองค์กรอิสระ
- จ. กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

26. สุขาภิบาลเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยใด

- ก. รัชกาลที่ 4
- ข. รัชกาลที่ 5
- ค. รัชกาลที่ 6
- ง. รัชกาลที่ 7
- จ. รัฐบาลคณะราษฎร

27. สภาดำบดเกิดขึ้นในสมัยใด

- ก. รัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา
- ข. รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์
- ค. รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม
- ง. รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
- จ. รัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์

28. ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) หัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดคือข้อใด

- ก. ผู้ว่าราชการจังหวัด
- ข. ปลัดจังหวัด
- ค. นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- ง. ผู้ที่สมาชิกสภาจังหวัดคัดเลือกมา
- จ. ผู้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งโดยสภาจังหวัดให้ความเห็นชอบ

29. องค์กรใดเป็นผู้จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ก. กรมการปกครอง
- ข. สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจ
- ค. สำนักนายกรัฐมนตรี
- ง. คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- จ. คณะกรรมการนโยบายการกระจายอำนาจ

30. ข้อใดจัดเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

- ก. เมืองสมัย
- ข. เมืองพัทยา
- ค. เมืองภูเก็ต
- ง. เทศบาลเมืองเชียงใหม่
- จ. ถูกทุกข้อ

31. แนวทางรัฐธรรมนูญนิยม หรือ Constitutionalism คืออะไร

- ก. ยึดถือรัฐธรรมนูญเปรียบเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- ข. ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญโดยเคร่งครัด
- ค. นิยมปกครองประเทศโดยมีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
- ง. แนวทางที่จะใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรให้เป็นเครื่องมือในการกำหนดรูปแบบการปกครอง
- จ. ถูกทุกข้อ

32. ปัญหาและอุปสรรคในการวางแผนพัฒนาการเมืองไทยคืออะไร

- ก. ขาดวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย
- ข. กระบวนการจัดทำแผนมักไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่
- ค. ขาดการวางแผนทางการเมืองที่เป็นลายลักษณ์อักษร
- ง. การขาดหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติที่ชัดเจน
- จ. ถูกทุกข้อ

33. รัฐธรรมนูญฉบับทดลองฉบับแรกของไทยคือข้อใด

- ก. รัฐธรรมนูญ ร.ศ. 103
- ข. รัฐธรรมนูญ ร.ศ. 130
- ค. รัฐธรรมนูญว่าด้วยกฎหมายตราสามดวง
- ง. ศิลajarีภพอขุนรามคำแหง
- จ. รัฐธรรมนูญการปกครองดุสิตธานี

โสตทัศน์ # 8.1

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ความหมาย

- กระบวนการทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่พลเมืองเข้ามีส่วนร่วมด้วยการแสดงเจตจำนงตามความต้องการ และการสนับสนุนโดยผ่านตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในการปกครองประเทศ

การเลือกตั้งในแง่กฎหมาย

- การเลือกตั้งในฐานะที่เป็นสิทธิ การลงคะแนนเป็นสิทธิอย่างหนึ่ง เรียกว่า สิทธิการเลือกตั้ง
- การเลือกตั้งในฐานะที่เป็นเอกสิทธิ์ การออกเสียงลงคะแนนถือเป็นเอกสิทธิ์ ที่ผู้ลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งมีความเป็นอิสระที่จะเลือกกระทำการอย่างใดก็ได้ ที่ได้รับการยอมรับจากกฎหมาย ปราศจากการแทรกแซงหรือเกี่ยวข้องจากบุคคลอื่น
- การเลือกตั้งในฐานะที่เป็นหน้าที่ การลงคะแนนเสียงการเลือกตั้งมีสภาพเป็นหน้าที่ ก็ต่อเมื่อกฎหมายได้ระบุหรือบังคับให้ผู้ออกเสียงลงคะแนนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

การเลือกตั้งในแง่มูมปรัชญา

- การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิตามธรรมชาติ หากบุคคลที่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ มีความเป็นผู้ใหญ่และไม่มีลักษณะต้องห้ามแล้วจะมีสิทธิในการลงคะแนนเลือกตั้ง
- การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นภารกิจสาธารณะ
- การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิคัดค้านการกระทำ

บทบาทของการเลือกตั้ง

- เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดบุคคลในการปกครองประเทศ
- การบริหารกิจการสาธารณะ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการแสดงออก ซึ่งเจตนาารมณ์และการสนับสนุนของประชาชน ซึ่งจะทำให้ระบบการเมืองและคณะผู้บริหารได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

โสตทัศน์ # 8.2

การเลือกตั้งในประเทศที่ปกครองระบอบ ประชาธิปไตย	การเลือกตั้งในประเทศที่ปกครองระบอบเผด็จการ แบบเบ็ดเสร็จ
<ul style="list-style-type: none"> ● การแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองเป็นการแข่งขันในความหมายที่แท้จริงที่ต่างต้องการให้ได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้ง ● ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีอิสระในการประกอบกิจกรรมทางการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด ● ผู้ออกเสียงลงคะแนนมีอิสระที่จะใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยปราศจากการบังคับข่มขู่หรือการให้ผลตอบแทนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ● การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นกลไกสำคัญในการสะท้อนความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง 	<ul style="list-style-type: none"> ● สถาบันสูงสุดที่มีอำนาจในการดูแลและบริหารจัดการการเลือกตั้ง ได้แก่ พรรคคอมมิวนิสต์ การเลือกตั้งจึงถูกครอบงำและบงการ ● ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นบุคคลที่ลี้ภัยพรรคคอมมิวนิสต์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงขาดความเป็นอิสระในการรณรงค์หาเสียง ● ผู้ออกเสียงลงคะแนนจะขาดความเป็นอิสระในการลงคะแนน เนื่องจากถูกกำหนดและบังคับจากรัฐ

โสตทัศน # 8.3

ความสำคัญของการเลือกตั้ง

ในทางทฤษฎี

- การเลือกตั้งมีความสำคัญในฐานะที่เป็นการยอมรับในอำนาจของประชาชนในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย
- การเลือกตั้งเป็นการเปิดโอกาสให้กับประชาชนผู้ลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยด้วยการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติและมีความสัมพันธ์กับอำนาจของฝ่ายบริหาร

ในทางปฏิบัติ

- การเลือกตั้งถือเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
- การเลือกตั้งเป็นเสมือนหนึ่งกระบวนการขั้นตอนที่สำคัญของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตย การเลือกตั้งประชาธิปไตยต้องเป็นความลับและเป็นไปโดยเสรี

ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางปฏิบัติ

- การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงหรือความต้องการของประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับระบบการเมือง
- เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยสันติวิธี ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านอำนาจ
- เป็นกลไกสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างทางการเมืองส่วนบนกับโครงสร้างส่วนล่างผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- เป็นสัญลักษณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการใช้ความรุนแรงทางการเมือง
- เป็นกลไกสำคัญทั้งทางการเมืองและสังคม ในการสร้างความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและการเป็นเจ้าของประเทศของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง
- ก่อให้เกิดการอบรมกล่อมเกลາทางการเมือง

หลักการของการเลือกตั้ง

- ความเป็นอิสระในการเลือกตั้ง
- การกำหนดระยะเวลาในการเลือกตั้ง แน่นนอนและสม่ำเสมอ
- การเลือกตั้งอย่างแท้จริง ต้องเป็นไปอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรม
- สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วไป (Universal Suffrage)
- สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างเสมอภาค
- การลงคะแนนลับ

ประเภทของการเลือกตั้ง

การแบ่งตามที่มาของการเลือกตั้ง

- **การเลือกตั้งทั่วไป** คือ การเลือกตั้งระดับชาติที่เกิดขึ้นพร้อมกันทั่วประเทศ มีที่มาสำคัญสองประการ คือ (1) เมื่อสภามหาอายุ (2) การยุบสภาผู้แทนราษฎร หรือสาเหตุอื่น เช่น การกำหนดของรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ที่ทำให้มีการดำเนินการเลือกตั้งทั่วไป เป็นต้น
- **การเลือกตั้งซ่อม** การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งที่พ้นจากตำแหน่งอันเนื่องมาจากการถึงแก่กรรม การลาออก การขาดสมาชิกภาพ การต้องคำพิพากษาบางประการ เป็นต้น วัตถุประสงค์สำคัญคือ การทำให้สมาชิกรัฐสภาที่มีจำนวนครบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
- **การเลือกตั้งซ้ำ** การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งหรือพื้นที่เดิม อันเป็นผลมาจากการเลือกตั้งโดยมิชอบ จากคำพิพากษาของศาล หรือจากสถาบันทางการเมืองที่มีหน้าที่ในการดูแลจัดการการเลือกตั้ง

การแบ่งตามวิธีการเลือกตั้ง

- **การเลือกตั้งโดยตรง**
- **การเลือกตั้งโดยอ้อม** คือ การเลือกตั้งที่ผู้ออกเสียงเลือกคณะบุคคลคณะใดคณะหนึ่ง หรือคณะผู้เลือกตั้ง (electoral college) ให้เข้าไปทำหน้าที่แทน วัตถุประสงค์เพื่อให้คณะบุคคลที่มีความเหมาะสมใช้ วิจารณญาณในการตัดสินใจแทนผู้ลงคะแนนในการเลือกตั้งตัวแทน

การแบ่งตามการแบ่งเขตการเลือกตั้ง

- **การแบ่งเขตเลือกตั้งประเภทเขตเดียวหนึ่งคน**
- **การแบ่งเขตเลือกตั้งประเภทเขตเดียวหลายคน**

โสตทัศน์ # 8.5

หลักสำคัญของระบบการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย

- การทำให้องค์กรนิติบัญญัติเป็นตัวแทนทางความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่
- ระบบการเลือกตั้งควรเปิดโอกาสให้รัฐบาลทดสอบความนิยมในการเลือกตั้งซ่อม
- เขตการเลือกตั้งควรมีขนาดเล็กเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่รู้จักอย่างทั่วถึงและเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับผู้ออกเสียงได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารซึ่งกันและกัน
- ควรให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้งมีโอกาสมีส่วนร่วมในการเลือกรัฐบาลโดยตรงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

โสตทัศน์ # 8.6

ระบบการเลือกตั้ง	
ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก	ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน
<ul style="list-style-type: none"> ● ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียว ● ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากสองรอบ ● ระบบการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียวกับระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากสองรอบ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การคำนวณคะแนนพื้นฐาน <ul style="list-style-type: none"> * รูปแบบที่หนึ่ง การนำคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนนในบัตรดี ในแต่ละเขตเลือกตั้ง มาคำนวณโดยการหารจำนวนที่นั่งในเขตเลือกตั้งนั้นที่มีอยู่ ออกมาเป็นคะแนนพื้นฐานหนึ่งในเขตเลือกตั้งนั้น * รูปแบบที่สอง การออกกฎหมายล่วงหน้าเพื่อกำหนดจำนวนคะแนนพื้นฐานสำหรับจำนวนหนึ่งที่นั่งที่ได้รับการเลือกตั้งสำหรับทุกเขตเลือกตั้ง * รูปแบบที่สาม การนำคะแนนเสียงของผู้เลือกตั้งที่เป็นบัตรดีทุกเขตเลือกตั้งทั่วประเทศหารด้วยจำนวนที่นั่งที่พึงมีทั้งประเทศ ออกมาเป็นคะแนนพื้นฐานสำหรับจำนวนหนึ่งที่นั่งในทุกเขตการเลือกตั้ง ● การคำนวณคะแนนที่เหลือเพื่อให้เกิดการกระจายที่นั่ง <ul style="list-style-type: none"> * ระบบเหลือเศษมากที่สุด * ระบบคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด <ol style="list-style-type: none"> (1) ระบบดองด์ (D'Hondt) (2) ระบบเซนต์ ลากู (Saint-lague' system)

ผลกระทบของระบบการเลือกตั้งต่อระบอบการเมืองการปกครอง	
ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก	ระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วน
<ul style="list-style-type: none"> ● เสียงข้างมากรอบเดียวเป็นระบบที่ก่อให้เกิดผลกระทบในการสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันการเลือกตั้งในสัดส่วนที่สูงมาก ทั้งนี้ เพราะสัดส่วนของคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่งของแต่ละพรรคการเมืองจะมีความแตกต่างกันมาก ระบบนี้ส่วนใหญ่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดระบบสองพรรค ● เสียงข้างมากสองรอบ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเป็นธรรมในการเลือกตั้งระหว่างจำนวนคะแนนเสียงที่ได้รับกับจำนวนตัวแทนของผู้ออกเสียงลงคะแนน ผลกระทบสำคัญของระบบนี้คือ เป็นการบังคับทางอ้อมให้พรรคการเมืองต้องรวมตัวกันในการแข่งขันในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะในรอบสอง 	<ul style="list-style-type: none"> ● ก่อให้เกิดความเป็นธรรมมากที่สุดเพื่อให้พรรคการเมืองทุกพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงเป็นที่ยอมรับหรือได้มาตรฐานที่กำหนดไว้มีจำนวนตัวแทนที่ได้รับเลือกตั้งได้ ● สมาชิกวุฒิสภา จะประกอบไปด้วยสมาชิกจากพรรคการเมืองที่มีความแตกต่างและหลากหลายอยู่เป็นจำนวนมาก และเพื่อเป็นการแก้ไขข้อเสียที่เกิดขึ้น จึงได้มีการกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีคะแนนมาตรฐานขั้นต่ำ

การจัดการเลือกตั้ง

● การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิและผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

- สัญชาติ
- อายุ
- ความรู้พื้นฐาน
- คุณสมบัติอื่น

ผู้ลงคะแนน

- สิทธิการออกเสียงเลือกตั้งทั่วไป
- อายุ
- คุณสมบัติอื่น

● หลักการสากลในการกำหนดเขตเลือกตั้ง

- ความเสมอภาคของสิทธิในการเลือกตั้ง
- เหตุผลทางภูมิศาสตร์และสภาพของธรรมชาติ
- การพิจารณาทบทวนเขตการเลือกตั้ง

● การใช้จ่ายในการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียง

แหล่งที่มาของเงินทุนในการเลือกตั้ง

- ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- พรรคการเมือง
- ผู้บริจาค
- รัฐบาล

การใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

- การใช้จ่ายตามโครงสร้างการเลือกตั้ง
 - การใช้จ่ายในการเลือกตั้งที่เป็นทางการ
 - การใช้จ่ายในการเลือกตั้งที่ไม่เป็นทางการ
- การใช้จ่ายตามกระบวนการในการเลือกตั้ง
 - การใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้ง
 - การใช้จ่ายในระหว่างการเลือกตั้ง-การรณรงค์หาเสียง

ข้อสังเกตบางประการของการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

- การใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเลือกตั้งดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- โดยทั่วไปจะมีการกำหนดวงเงินในการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเสมอภาค

ไสตท์ศน์ # 8.8 (ต่อ)

การรณรงค์หาเสียง

- วัตถุประสงค์ของการรณรงค์หาเสียง
 - การชักจูงผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้ออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างเปิดเผย
 - กระตุ้นให้ผู้สนับสนุนที่ซ่อนเร้นให้ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
 - การเปลี่ยนใจผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งซึ่งสนับสนุนฝ่ายตรงข้ามให้หันมาสนับสนุนฝ่ายตน

- การจำแนกวิธีการในการรณรงค์หาเสียง
 - จำแนกตามรูปแบบและวิธีการในการรณรงค์หาเสียง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ และการโฆษณา เป็นต้น
 - จำแนกตามสื่อ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
 - จำแนกตามบุคคล ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยตนเอง และการรณรงค์หาเสียงโดยใช้ตัวแทน เป็นต้น
 - จำแนกตามกฎหมาย ได้แก่ การรณรงค์ที่ถูกกฎหมาย และการรณรงค์ที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

ไสตท์ศน์ # 8.9

การควบคุมและการตัดสินผลการเลือกตั้ง

การควบคุมการเลือกตั้ง

- การควบคุมโดยรัฐ
- การควบคุมโดยสังคม
 - สื่อมวลชน
 - ประชาชน

การตัดสินผลการเลือกตั้ง

- ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งคือผู้ที่ได้คะแนนเสียงสูงสุด
- ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน การตัดสินผลการเลือกตั้งจะเป็นไปตามสัดส่วนของคะแนนที่ได้รับกับจำนวนที่นั่ง
- ระบบการเลือกตั้งแบบผสม การตัดสินผลการเลือกตั้งจะมีลักษณะผสมผสาน

โสตทัศน์ # 8.10

การควบคุมและการตัดสินผลการเลือกตั้ง

ครั้งที่	วันที่จัดการเลือกตั้ง	ระบบ / วิธีการเลือกตั้ง	สาเหตุของการเลือกตั้ง	รัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
1	15 พ.ค. 2476	การเลือกตั้งทางอ้อม	บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ 2475	2475	สมาชิกสองประเภท
2	7 พ.ย. 2480	แบ่งเขต จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง	หมตวาระ	2475	
3	12 พ.ย. 2481	แบ่งเขต	ยุบสภา	2475	ขยายเวลาในตำแหน่ง 2 ครั้งๆ ละ 2 ปี
4	6 ม.ค. 2489	แบ่งเขต เลือกตั้งโดยตรง	หมตวาระ	2475	รธน. 2489 ยกเลิกสมาชิกประเภท 2
5	29 ม.ค. 2491	รวมเขต	เพื่อให้ทัน 90 วันหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ	2490 (ชั่วคราว)	มีสองสภา ส.ส. และ ส.ว.
6	26 ก.พ. 2495	รวมเขต เลือกตั้งโดยตรง		2475 แก้ไขเพิ่มเติม 2495	เลือกสมาชิกประเภทที่ 1 ห้ามมีพรรคการเมือง
7	26 ก.พ. 2500		หมตวาระ	2475 แก้ไขเพิ่มเติม 2495	ประกาศใช้ พ.ร.บ. พรรคการเมือง 2498
8	15 ธ.ค. 2500	รวมเขต เลือกตั้งโดยตรง	ยุบสภา	2475 แก้ไขเพิ่มเติม 2495	ส.ส. ประเภทที่ 1
9	10 ก.พ. 2512	รวมเขต	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ	2511	
10	26 ม.ค. 2518	รวมเขตและแบ่งเขต	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ	2517	
11	4 เม.ย. 2519	รวมเขต	ยุบสภา	2517	
12	22 เม.ย. 2522	รวมเขต	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ	2521	บทเฉพาะกาล ส.ส. ไม่ต้องสังกัดพรรค
13	18 เม.ย. 2526	รวมเขต	หมตวาระ	2521	บทเฉพาะกาล ส.ส. ไม่ต้องสังกัดพรรค
14	27 ก.ค. 2529	รวมเขตและแบ่งเขต	ยุบสภา	2521	
15	24 ก.ค. 2531	รวมเขตและแบ่งเขต	ยุบสภา	2521	
16	22 มี.ค. 2534	รวมเขตและแบ่งเขต	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ	2534	
17	13 ก.ย. 2535	รวมเขตและแบ่งเขต	ยุบสภา	2534	
18	2 ก.ค. 2538	รวมเขตและแบ่งเขต	ยุบสภา	2534	

ไต่ถาม # 8.10

การควบคุมและการตัดสินผลการเลือกตั้ง

ครั้งที่	วันที่จัดการเลือกตั้ง	ระบบ / วิธีการเลือกตั้ง	สาเหตุของการเลือกตั้ง	รัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
19	17 พ.ค. 2539	รวมเขตและแบ่งเขต	ยุบสภา	2534	
20	6 ม.ค. 2544	เขตเดี่ยวคนเดียว และ สัดส่วน	หมดวาระ	2540	
21	6 ก.พ. 2548	เขตเดี่ยวคนเดียว และ สัดส่วน	หมดวาระ	2540	
22	2 เม.ย. 2549	เขตเดี่ยวคนเดียว และ สัดส่วน	ยุบสภา	2540	ถูกตัดสินให้เป็นโมฆะโดย ศาลรัฐธรรมนูญ

ไต่ถาม # 8.11

กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญ

- กำหนดระบบการเลือกตั้ง
 - * วิธีการเลือกตั้ง
 - * จำนวนสมาชิกสภา
 - * วาระการดำรงตำแหน่ง
 - * การเลือกตั้งซ่อม
- กำหนดการบริหารจัดการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อทำหน้าที่นี้
- กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ลงคะแนน

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- เป็นการกำหนดรายละเอียดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
- พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกำหนดให้มีการเลือกตั้งภายใน 45 วัน ในกรณีที่ครบวาระ และกรณียุบสภาจะต้องมีการเลือกตั้งภายใน 60 วัน ส่วนวุฒิสภาจะต้องเลือกตั้งภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุด

โสตทัศน์ # 8.12

ปัญหาจากการเลือกตั้งและระบบการเลือกตั้งในประเทศไทย

ระบบเลือกตั้งและกระบวนการเลือกตั้ง

- ในอดีต เขตเลือกตั้งมีจำนวน ส.ส. ไม่เท่ากัน ทำให้สิทธิในการออกเสียงของผู้ลงคะแนนไม่เท่าเทียมกัน

การบริหารจัดการเลือกตั้ง

- ในอดีต เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย ทำให้ข้าราชการไม่วางตัวเป็นกลาง

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

- ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การใช้จ่ายเงินและการทุจริตในการหาเสียง เป็นต้น

ผู้ออกเสียงลงคะแนน

- มักเป็นลักษณะของการทุจริตและขาดจิตสำนึก
- อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์

โสตทัศน์ # 8.13

การปฏิรูปกระบวนการเลือกตั้งและระบบการเลือกตั้งในประเทศไทย

ระบบเลือกตั้งและกระบวนการเลือกตั้ง

- รธน. 2540 กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 500 คน มาจากเขตเดียวคนเดียวจำนวน 400 คน และบัญชีรายชื่อ 100 คน
- การนับคะแนนให้นับคะแนนทุกหน่วยรวมกัน

การบริหารจัดการเลือกตั้ง

- ให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระที่กำกับดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

- กำหนดคุณสมบัติให้ผู้สมัครต้องจบการศึกษาอย่างน้อยในระดับปริญญาตรี ยกเว้นผู้สมัครที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว
- ต้องสังกัดพรรคการเมืองไม่น้อยกว่า 90 วันก่อนวันลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ออกเสียงลงคะแนน

- กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่
- สามารถออกเสียงเลือกตั้งล่วงหน้าได้

ไสตท์ศน์ # 8.14

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิรูปการเมือง

ระบบเลือกตั้งและกระบวนการเลือกตั้ง

- การขาดบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดที่ชัดเจน การกำหนดเขตเลือกตั้งที่บางครั้งเป็นอุปสรรคต่อการลงคะแนน การลงคะแนนที่ให้เวลาน้อยเกินไป การรับสมัครที่มีระยะเวลาสั้นเกินไป

การบริหารจัดการการเลือกตั้ง

- การมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น ความล่าช้าในกระบวนการสอบสวนอันเป็นผลมาจากการขาดการประสานงานที่ดีระหว่าง กกต. กับเขตการเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

- ความลึกลับในเรื่องคุณสมบัติการศึกษา
- การใช้อำนาจรัฐของผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนในการรณรงค์หาเสียง

ผู้ออกเสียงลงคะแนน

- การขาดจิตสำนึกของประชาชน

การแก้ไขปัญหา

- การสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น
- การสนับสนุนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่และบทบาทของตนเอง
- สนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการเลือกตั้ง
- ให้ประชาชนผู้ออกเสียงลงคะแนนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตย

ไสตท์ส # 9.1

องค์ประกอบของสถาบันกษัตริย์

- ฐานะของกษัตริย์
- อำนาจของกษัตริย์
- การประพฤติปฏิบัติของกษัตริย์

ลักษณะของสถาบันพระมหากษัตริย์

- เป็นสถาบันทางการเมืองที่อยู่เหนือสถาบันทางการเมืองอื่น ในฐานะเป็นองค์อธิปัตย์ในระบบสมบูรณ์ตามลัทธิราชาธิปไตย และเป็นสถาบันทางการเมืองที่อยู่เหนือสถาบันทางการเมืองการปกครองอื่นๆในระบบประชาธิปไตย
- เป็นสถาบันทางการเมืองการปกครองที่ต้องได้รับการยอมรับจากสังคมจึงจะดำรงอยู่ได้อย่างชอบธรรม
- เป็นสถาบันทางการเมืองการปกครองที่ต้องสืบทอดทางสายโลหิตเป็นสำคัญ การขึ้นสู่บัลลังก์จึงเป็นไปโดยการแต่งตั้ง ที่มีกฎหมายหรือจารีตประเพณีเป็นตัวกำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติ

ไสตท์ส # 9.2

แนวคิดของสถาบันกษัตริย์

แนวคิดของนักปรัชญาเมธีในสมัยกรีก-โรมัน

เพลโต

- ได้แต่งหนังสืออูโตมรัฐ (The Republic) สภาพที่เป็นรัฐ ควรจะมีผู้ปกครองที่เลือกสรรแล้ว ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาและมีคุณธรรม ผู้ปกครองแบบนี้ คือ ราชาปราชญ์

อริสโตเติล

- ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการปกครองแบบราชาธิปไตยว่าเป็นรูปแบบการปกครองในอุดมคติ กษัตริย์จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและความสามารถทางการเมือง

ซิเซโร

- ได้อธิบายรูปแบบการปกครองว่าหากอำนาจสูงสุดอยู่ที่คนๆ เดียว เรียกว่า ราชาธิปไตย ซึ่งราชาธิปไตยนี้อาจเปลี่ยนแปลงเป็นการปกครองโดยทรราชได้ รูปแบบการปกครองที่ดีนั้น จะเป็นรูปแบบการปกครองที่สามารถเชื่อมโยงกับคนส่วนใหญ่ได้ ส่วนของกษัตริย์นั้นต้องทำหน้าที่ปกป้องประชาชนเสมือนบุตรของพระองค์เป็นสำคัญ

โสตทัศน # 9.2 (ต่อ)

แนวคิดของนักปรัชญาการเมืองสมัยกลาง

เซนต์ โทมัส อากวินัส

- ได้อธิบายถึงรูปแบบของสถาบันกษัตริย์ว่า คริสตจักรจะต้องอยู่เหนือฝ่ายอาณาจักร และกษัตริย์ของอาณาจักร จะต้องให้สันตะปาปาเป็นผู้สวมมงกุฎให้

แนวคิดของนักปรัชญาการเมืองสมัยรัฐชาติ

โทมัส ฮอบส์

- ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ทฤษฎีสัญญาประชาคม เป็นผลมาจากการรวมกลุ่มของมนุษย์ที่ต้องการยกเลิกอิทธิพลตามธรรมชาติให้กับองค์อธิปัตย์ คือ กษัตริย์ กษัตริย์จะต้องใช้พระราชอำนาจของตนอย่างเต็มที่เพื่อสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และเมื่อกษัตริย์ได้ใช้พระราชอำนาจอย่างเต็มที่และเด็ดขาด จะไม่ทำให้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้น

ฌอง โบแตง

- เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยว่าเป็นอำนาจอสูงสุด และกษัตริย์จะเป็นผู้มีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์ กษัตริย์ต้องเคารพธรรมชาติ และปกครองไพร่ฟ้าด้วยความยุติธรรม

แนวคิดของนักปรัชญาตะวันออก

คัมภีร์อรรถศาสตร์

- กษัตริย์มีหน้าที่และวิธีการในการสร้างชีวิตที่ดีของชุมชนหรือรัฐ ดังนั้น จึงต้องมีขันติธรรมและตระหนักถึงผลของความชั่ว เมื่อกษัตริย์ได้ปฏิบัติตามพระราชกิจและกฎของธรรมที่เหมาะสม ก็จะกลายเป็นต้นตอแห่งความยุติธรรม

ฮันเฟ็จ

- ได้นำลัทธิเต๋า มาอธิบายผู้ปกครองซึ่งหมายถึงจักรพรรดิในศิลปการปกครองซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของผู้ปกครอง มาตรฐานที่ผู้ปกครองใช้ในการปกครอง และแหล่งอำนาจที่แท้จริง และที่สำคัญคือภัยของผู้ปกครอง ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองมีชีวิตอยู่ท่ามกลางผู้คนทั้งปวง

ไฮด์ทศน์ # 9.3

วิวัฒนาการของสถาบันกษัตริย์

ยุคกรีก-โรมัน

- มีลักษณะคล้ายเป็นหัวหน้าใหญ่ของเผ่า กษัตริย์ในยุคกรีกเป็นผู้ที่ถือว่าเป็นสมมติเทพและมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับศาสนา อำนาจการปกครองอยู่ที่กษัตริย์ ในภายหลัง จักรวรรดิโรมันปกครองโดยสาธารณรัฐ กษัตริย์จึงเป็นทรราชมากขึ้น เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดในพระราชอำนาจ

ยุคเทวราช

- กษัตริย์ในสมัยกลาง ไม่สามารถอ้างถึงการมีอำนาจที่สมบูรณ์ได้ เนื่องจากถูกจำกัดโดยพระเจ้าและกฎหมายธรรมชาติ ต้องยอมรับอำนาจของสันตะปาปาที่วาดิกัน
- ในตอนท้ายสมัยกลาง แนวความคิดที่ว่า กษัตริย์อยู่ในฐานะที่สูงสุดเหนือบรรดาประชาชนทั้งหลาย นำไปสู่การสร้างรัฐชาติที่มีศูนย์อำนาจอยู่ที่สถาบันมหากษัตริย์
- ในส่วนของเอเชียแนวคิดของสถาบันกษัตริย์ในเอเชียมีที่มาจากอิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น และจากศาสนาเป็นสำคัญ

ยุคสมัยใหม่

- กษัตริย์ในระบอบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จะเป็นองค์อธิปัตย์ อันหมายถึง ทรงเป็นเจ้าของ และใช้อำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์หรือเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ทั้งทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ

ในระบอบประชาธิปไตย

- เป็นประมุขของรัฐภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จะเป็นสัญลักษณ์ของการใช้อำนาจในพระปรมาภิไธย โดยผ่านสถาบันทางการเมือง ที่เป็นผู้ใช้อำนาจจริง ทั้งนี้เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน

ไฮด์ทศน์ # 9.4

ปัจจัยของฐานอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์

- พระราชจริยวัตร การประพฤติ การปฏิบัติพระองค์ของพระมหากษัตริย์
- สถาบันพระมหากษัตริย์ อันประกอบไปด้วย รูปแบบ โครงสร้าง กระบวนการ ลักษณะหรืออื่นใด ของสถาบันพระมหากษัตริย์ จะเป็นตัวกำหนดถึงฐานอำนาจ
- สภาพแวดล้อม

โสตทัศน # 9.5

ฐานอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์

ฐานอำนาจทางด้านการเมือง

- ฐานอำนาจที่เกิดจากราชวงศ์และเครือญาติ
- ฐานอำนาจที่เกิดจากสถาบันทางการเมือง
- ฐานอำนาจทางด้านกฎหมาย กฎมณเฑียรบาล และ จารีตประเพณี
- ฐานอำนาจด้านต่างประเทศ

ฐานอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ

- ฐานอำนาจที่พระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของและผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตและทรัพย์สินเอง หรือจากการถือครองทรัพย์สินจากการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ

ฐานอำนาจทางด้านสังคม

- ฐานอำนาจทางด้านศาสนา
- ฐานอำนาจที่มาจากประชาชน

โสตทัศน # 9.6

ลักษณะสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย

- เป็นสถาบันทางการเมืองที่อยู่เหนือสถาบันทางการเมืองอื่น
- เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีโครงสร้างและกระบวนการที่เป็นไปอย่างชอบธรรมอันเกิดจากการสั่งสม และตกผลึกเป็นเวลานาน
- เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีอำนาจและฐานอำนาจที่สร้างความชอบธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย

- **แนวคิดสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยในระบอบราชาธิปไตย** สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นองค์อธิปัตย์ที่เป็นผู้ทรงศักดิ์และสิทธิ์ในอำนาจอธิปไตย
 - * แนวคิดสถาบันพระมหากษัตริย์แบบพ่อขุน หรือ พ่อปกครองลูก
 - * แนวคิดสถาบันพระมหากษัตริย์แบบธรรมราชา
 - * แนวคิดสถาบันพระมหากษัตริย์แบบเทวราชา
 - * แนวคิดสถาบันพระมหากษัตริย์แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
- **แนวคิดสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยในระบอบประชาธิปไตย** ฐานและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย กำหนดโดยรัฐธรรมนูญ
 - * ทรงเป็นพระประมุข
 - * ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้
 - * ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก

โสตทัศน # 9.6 (ต่อ)

- * เป็นที่มาของฐานันดรศักดิ์ อีสริยยศ อีสริยศศักดิ์ และประธานแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- * ทรงเป็นที่มาแห่งความยุติธรรม

พระราชอำนาจตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

- พระราชอำนาจในการใช้อำนาจอธิปไตย
- พระราชอำนาจตามนิติราชประเพณีแต่โบราณและยังปรากฏในรัฐธรรมนูญ เช่น ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการยุบสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น
- พระราชอำนาจตามนิติราชประเพณีโบราณ เช่น พระราชอำนาจที่จะทรงรับการปรึกษาหารือ เป็นต้น
- พระราชอำนาจตามพระราชอัธยาศัย หมายถึง พระราชอำนาจที่จะทรงเลือก ทรงแต่งตั้ง ทรงดำเนินการ มีพระราชบัญชา หรือทรงสมมติได้โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ใดเสนอหรือกราบบังคมทูล หากแต่เป็นพระราชอำนาจส่วนพระองค์ เช่น พระราชอำนาจที่จะทรงเลือกและแต่งตั้งองคมนตรี เป็นต้น
- อำนาจที่รัฐสภาอธิปไตยถวายเฉพาะครั้ง เกิดขึ้นทั้งในภาวะปกติและภาวะที่ไม่ปกติ เช่น การถวายพระราชอำนาจในการให้ทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

โสตทัศน # 9.7

สถาบันพระมหากษัตริย์ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

สถาบันพระมหากษัตริย์สมัยสุโขทัย

- สภาพสังคมที่มีลักษณะเรียบง่าย รูปแบบความสัมพันธ์เป็นไปอย่างใกล้ชิดเสมือนหนึ่งเป็นเครือญาติ
- รูปแบบการปกครองที่สำคัญคือ การปกครองแบบพ่อปกครองลูก
- อำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์จะมาด้วยกันสองทาง คือ ทางแรก ความเป็นนักรบ ด้วยการนำไพร่พลไปรบด้วยพระองค์เอง ทางที่สอง มาจากกษัตริย์หรือผู้นำตามแบบความเชื่อธรรมราชา
- การปกครองเป็นรูปแบบเมืองลูกหลวง ซึ่งมีการกระจายอำนาจการปกครองค่อนข้างมาก สถาบันขุนนางจะทำหน้าที่ในการรับใช้และสนับสนุนสถาบันพระมหากษัตริย์ในการปกครองและบริหารราชการ
- ความอ่อนแอของพระมหากษัตริย์ในสมัยหลัง รวมทั้งอุดมการณ์ทางการเมืองที่ขาดความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง นำไปสู่การเสื่อมลงของสถาบันกษัตริย์ของสุโขทัย

สถาบันพระมหากษัตริย์สมัยอยุธยา

- สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงจัดวางรูปแบบการบริหารใหม่ โดยรับอิทธิพลลัทธิเทวราชาจากเขมร
- มีการปรับใช้ระบบศักดินา ซึ่งพระมหากษัตริย์จะเป็นผู้มีสิทธิ์ขาดในการมอบฐานันดร อันประกอบด้วยบรรดาศักดิ์ ราชทินนาม ตำแหน่ง และศักดินา ให้กับขุนนาง เพื่อเป็นเครื่องประกันความจงรักภักดี
- ความเสื่อมของสถาบันกษัตริย์ในฐานะของสถาบันการเมืองที่รวมศูนย์ ความเห็นห่างของสถาบันจากประชาชน และปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ นำไปสู่การเสื่อมลงของสถาบันกษัตริย์ของอยุธยา

โลศทศน์ # 9.7 (ต่อ)

สถบ้นพระมหกษตริย์สมัยธนบุรี

- สถบ้นพระมหกษตริย์เน้นบารมีเฉพะบุคคลมกกว่ค่วเป็นสถบ้น ในด้นการใช้อำนจ พระเจ้า-ตลกสินมหาราชได้ทรงใช้อำนจ ในการแก้ไขปัญหของรชฎ โดยเฉพะปัญหทางด้านเศรษฐกิจ จนส่งผลให้พระองค์มค่วสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับรชฎ
- สถบ้นขุนนางจัดเป็นสถบ้นที่มีค่วมล้ำค่ว การจัดองค์การทงสังคม ยังคงใช้ระบบคักดินา ซึ่งมีระบบไพร่และทาส
- การยัดบารมีส่วนบุคคล รวมทั้งปัญหารบบไพร่ และด้นสงคราม นำไปสู่การสูญเสยอำนจในการปกครอง

สถบ้นพระมหกษตริย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- ยังคงรักษาแนวคืดจักรพรรดิราชแบบอยุธยา ทำให้พระมหกษตริย์ทรงเป็นผู้นำในการแผ่ชยยราชอาณาจักร
- ระบบการสืบราชสมบัติที่ยึดหลักระบบวังหน้า ส่งผลให้เกิดปัญหการที่วังหน้าทำทายวังหลวง
- สถบ้นขุนนางนับเป็นสถบ้นล้ำค่ว สถบ้นพระมหกษตริย์ได้อำคัยขุนนางที่มีอยู่ในสมัยอยุธยาที่ยังคงหลงเหลืออยู่มาเป็นฐนอำนจที่ล้ำค่ว
- สถบ้นพระมหกษตริย์เข้าไปมีอำนจเหนือสถบ้นสงฆ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้งค่วเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคณะสงฆ์ มีการตรากฎหมายเพื่อควบคุมคณะสงฆ์ และการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช
- มีการนำระบบคักดินามาใช้ เกิดการจัดระเบียบควบคุมในระบบไพร่ มูลนายจะเป็นผู้ดูแลไพร่บางส่วน และกลยเป็นกลุ่มอำนจที่ทำทายสถบ้นพระมหกษตริย์ เป็นต้น

สถบ้นพระมหกษตริย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ในช่วงการปฏิรูปการปกครอง

- ปัจจัยภายในของการเปลี่ยนแปลง
 - * ค่วมเปลี่ยนแปลงในโลกทัศน์ของพระมหกษตริย์
 - * ปัญหอันเกิดจากการนำระบบการเมืองการปกครองของอยุธยามาใช้ อันประกอบไปด้วยความขัดแย้งระหว่างวังหน้ากับวังหลวง และระบบคักดินา
 - * เกิดค่วมเปลี่ยนแปลงอำนจและฐนอำนจของสถบ้นพระมหกษตริย์
- ปัจจัยภายนอกของการเปลี่ยนแปลง
 - * ค่วมเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมโลกในการฟื้นฟูคิลปวิทยาการ
 - * การแสวงหผลประโยชน์ของตะวันตก ซึ่งไม่พอใจกับระบบผูกขาดทางการค้าของราชสำนักสยาม
- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ระบบราชการเป็นเครื่องมือในการสร้งรัฐชาติ โดยการรวมศูนย์อำนจในการปกครองใน พ.ศ. 2435
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเน้นงานพิธีกรรมมกกว่พระราชภารกิจประจำวัน และการเกิดค่วมขัดแย้งกับพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งเสนาบดีหลายพระองค์ ส่งผลให้สถบ้นกษตริย์อยู่ในสถานะที่ตกต่ำ และสถบ้นกษตริย์ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถูกตั้งคำถามถึงค่วเหมาะสมของสถบ้น

โลตทัศน์ # 9.7 (ต่อ)

- พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ในการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มต้นจากการกำหนดและสร้างสถาบันทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การจัดตั้งอภิรัฐมนตรี และการยกร่างรัฐธรรมนูญ แต่ร่างรัฐธรรมนูญนี้ยังไม่เป็นประชาธิปไตย เนื่องจากที่อำนาจอธิปไตยยังเป็นของพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

โลตทัศน์ # 9.8

สถาบันพระมหากษัตริย์หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

สถาบันพระมหากษัตริย์ช่วง พ.ศ. 2475–2490

- ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2475 ได้กำหนดถึงอำนาจอธิปไตยว่าเป็นของราษฎรและพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร ทรงใช้อำนาจบริหารร่วมกับคณะกรรมการราษฎร และทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล
- ภายหลังจากบวรเทศ ความขัดแย้งระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับคณะราษฎร ได้ปรากฏมากขึ้น จนเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปรักษาพระเนตรที่อังกฤษ และทรงประกาศพระราชสมบัตินี้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2477
- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลครองราชสมบัติอยู่เป็นระยะเวลาสิบปีแทบจะไม่ได้ใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญด้วยพระองค์เองเลย ได้มีการแต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์อยู่ตลอดเวลา

สถาบันพระมหากษัตริย์ช่วง พ.ศ. 2490–2516

- จอมพล ป.พิบูลสงคราม มีแนวคิดส่งเสริมระบบสาธารณรัฐ และแนวคิดลัทธิผู้นำ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับฝ่ายการเมือง
- คณะรัฐประหารหลัง พ.ศ. 2490 พุดถึงการปกป้อง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่มีการนำแนวคิดอุดมการณ์สามหลักมาใช้หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กลุ่มทหารดังกล่าวเพิ่มพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่สร้างขึ้น หลังรัฐประหารพระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจเหนือทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
- สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทเป็นอย่างมาก ในช่วงหลัง พ.ศ. 2500 เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ให้แสดงบทบาททั้งด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเป็นผู้นำกองทัพ และเป็นศูนย์รวมของความเป็นไทย

สถาบันพระมหากษัตริย์กับการเมืองการปกครองไทยในวิกฤตการณ์ 14 ตุลาคม 2516

- นายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่งตามกระแสพระราชดำรัสแนะนำของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทรงแนะนำให้เดินทางออกนอกประเทศ

ไฮไลท์ # 9.8 (ต่อ)

- เมื่อเหตุการณ์ผ่านไป ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และครั้นภาวะการณ์คืนสู่ปกติ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ เพื่อที่จะได้เลือกกันเอง เข้าเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ อันนับเป็นพระราชดำริที่เฉียบพลันและทันต่อเหตุการณ์

สถาบันพระมหากษัตริย์กับการเมืองการปกครองไทย พ.ศ. 2516–2519

- ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2516–2519 สถาบันทางการเมืองที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ จนก่อให้เกิดผลเสียหายต่อประเทศชาติและได้คุกคามความมั่นคงของประเทศ
- สถาบันพระมหากษัตริย์จึงเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทรงเรียกร้องให้ลูกเสือชาวบ้าน ดำเนินการเพื่อปกป้องและรักษาประเทศชาติ ทรงเน้นถึงการให้ประชาชนสมัครสมานสามัคคี สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่อย่างจริงจัง เพื่อให้สังคมสงบสุข ไม่เกิดความสับสนวุ่นวาย และสร้างความไม่มั่นคงให้เกิดขึ้น

สถาบันพระมหากษัตริย์กับการเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2520–2531

- สถาบันพระมหากษัตริย์ ได้มีส่วนอย่างมากต่อการค้าจุนรัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าว พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สนับสนุนทางการเมืองจาก 3 ส่วนที่สำคัญคือ จากสถาบันกษัตริย์ จากกองทัพ และจากพรรคการเมือง

สถาบันพระมหากษัตริย์กับวิกฤตการณ์ทางการเมือง 17–21 พฤษภาคม 2535

- ภายใต้สภาพอนาธิปไตย สถาบันพระมหากษัตริย์จึงเข้ามาเพื่อยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทรงมีรับสั่งให้ผู้นำความขัดแย้งทั้งสองฝ่ายเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และทรงมีพระราชดำรัสให้รู้จักรักสามัคคี ให้คำนึงถึงความเดือดร้อนของบ้านเมือง

โสตทัศน # 9.9

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชกับการเมืองการปกครองและพระราชกรณียกิจ

ในด้านการเมืองการปกครอง

- การมุ่งเน้นการป้องกันรักษาอธิปไตย การส่งเสริมความมั่นคงของประเทศ และการสร้างและรักษาความสงบสุข
- การส่งเสริมให้คนดีปกครองบ้านเมือง

ในด้านต่างประเทศ

- เป็นสัญลักษณ์ของประเทศและเป็นตัวแทนของประชาชนชาวไทย และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้กระชับยิ่งขึ้น

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์

- พระราชวงศ์ของไทยได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นเสมือนเครือญาติกัน

ในด้านเศรษฐกิจ

- ทรงพระราชทานโครงการพระราชดำริเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

ในด้านสังคม

- ทรงมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ในด้านการศึกษา เช่น การจัดตั้งโรงเรียนตามท้องถิ่นทุรกันดาร โครงการส่งเสริมการศึกษาของเยาวชน โครงการแก้มลิง เพื่อการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นต้น

โสตทัศน # 9.10

พระราชดำริแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หรือ ทฤษฎีใหม่

- ขั้นตอนแรก เป็นการจัดสรรที่ดิน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ขุดสระน้ำ ปลูกข้าว และปลูกพืชอื่นที่ให้ผลใช้พื้นที่อย่างละร้อยละ 30 และปลูกที่อยู่อาศัยและอื่นๆ ใช้พื้นที่ร้อยละ 10
- ขั้นที่สอง คือ การรวมพลังของชุมชน สมาชิกภายในชุมชนจะรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นใดก็ได้ เพื่อร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อความร่วมมือเกิดขึ้นแล้วจะนำไปสู่ขั้นตอนที่ 3
- ขั้นตอนที่สาม คือ ความร่วมมือของกลุ่มหรือสหกรณ์ในชุมชนกับองค์การภายนอกที่สำคัญ เช่น สหกรณ์ภายนอก ธนาคาร บริษัท เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกัน

รูปแบบของรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตย

ความเป็นมาและรูปแบบของรัฐสภากรณียของอังกฤษ

- เดิมอำนาจในการปกครองบริหารประเทศอยู่ที่พระมหากษัตริย์ แต่สถาบันกษัตริย์ต้องสูญเสียอำนาจให้กับพวกขุนนาง สถาบันรัฐสภาได้รับการก่อตั้งขึ้นในสมัยของพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 1 โดยที่แต่เดิมกษัตริย์อังกฤษมีคณะขุนนางที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ซึ่งเรียกกันว่า Magnum Concillium แต่ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 กษัตริย์อังกฤษได้เรียกประชุมบรรดาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินเหล่านี้ พร้อมทั้งได้เรียกบรรดาพ่อค้า วาณิช และอัศวินจากเมืองต่างๆ ที่มีผลสำคัญเข้าประชุมด้วย โดยหวังให้สมาชิกที่เข้าประชุมเป็นตัวแทนออกไปชี้แจงนโยบายหรือเหตุผลต่างๆ
- รัฐสภาของอังกฤษแบ่งเป็น 2 สภา ได้แก่ สภาขุนนางและสภาสามัญ ในอดีต สภาขุนนางมีอำนาจเหนือกว่าสภาสามัญ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ลิดรอนอำนาจของกษัตริย์ แต่ต่อมาสภาสามัญเริ่มมีอำนาจเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนมากขึ้น และสมาชิกในสภานี้ยังเป็นกลุ่มที่สามารถควบคุมปัจจัยการผลิตและเศรษฐกิจของประเทศได้มากขึ้น ผลของการปรับปรุงกฎหมายหลายฉบับที่เพิ่มสิทธิการเลือกตั้งให้แก่ประชาชนเป็นสาเหตุสำคัญที่ช่วยเพิ่มอำนาจและความสำคัญของสภาสามัญ และลิดรอนอำนาจหน้าที่ของสภาขุนนาง และในที่สุดทำให้สภาขุนนางทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหรือคอยทักท้วงมาตรการของสภาสามัญเท่านั้น
- ในปัจจุบัน รัฐสภาอังกฤษจัดเป็น “ระบบสภาคู่” (Bicameralism) คือ ประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาสามัญ และสภาขุนนางหรือสภาสูง สมาชิกสภาสามัญมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน โดยวิธีเลือกตั้งแบบแบ่งเขต (เขตเดียวคนเดียว) และคิดคะแนนเสียงข้างมากแบบธรรมดา มีจำนวน 650 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี ส่วนสภาขุนนางเป็นสภาที่สมาชิกเป็นสมาชิกโดยชาติกำเนิดคือ บรรดาขุนนางทั้งหลายต่างก็เป็นสมาชิกสภาขุนนาง อย่างไรก็ตาม ยังมีสมาชิกสภาขุนนางอีกจำนวนหนึ่งเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง เช่น สังฆราชนิกายอังกฤษ เป็นต้น ปัจจุบันสภาขุนนางมีสมาชิกประมาณ 1,000 คน

ความเป็นมาและรูปแบบของรัฐสภาของฝรั่งเศส

- เดิมกษัตริย์ฝรั่งเศสมีคณะที่ปรึกษาราชการแผ่นดินเรียกว่า คูเรีย เรจิส (Curia Regis) แต่ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญที่ต้องการความร่วมมือและการยอมรับ กษัตริย์อาจเรียกประชุมเอตาเจเนโร (Etats Generaux) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนที่มาจากฐานันดรต่างกัน 3 ฝ่ายประกอบด้วย ขุนนาง พระ และประชาชน โดยแต่ละฐานันดรต่างก็ลงมติแยกกันมา เนื่องจากแต่ละฐานันดรศักดิ์ต่างกันก็แยกกันประชุมโดยไม่ปะปนกันและถือว่าแต่ละฐานันดรมีคะแนนเสียงเท่ากันหนึ่งเสียง เสียงข้างมากอยู่ฝ่ายใดฝ่ายนั้นเป็นผู้ชนะ แต่ผลของการลงคะแนนเป็นเพียงการให้คำปรึกษาเท่านั้น ไม่มีผลบังคับให้กษัตริย์จะต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด
- การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับรัฐสภาฝรั่งเศส กลายมาเป็นสภาที่มีบทบาทในการนิติบัญญัติ และการควบคุมการปกครองบริหารประเทศภายหลังการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 โดยเฉพาะหลังจากที่ได้มีการนำแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย และการมีตัวแทนเข้ามาใช้

โสตทัศน # 10.1 (ต่อ)

- ในปัจจุบัน รัฐสภาของฝรั่งเศสจัดเป็น “ระบบสองสภา” มีสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน จำนวน 487 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี การเลือกตั้งเป็นแบบแบ่งเขต และการนับคะแนนใช้วิธีนับคะแนน 2 ครั้ง ส่วนสภาสูงหรือเซนาต (Senat) ประกอบด้วยสมาชิก 283 คน มาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัดเป็นผู้เลือก อยู่ในตำแหน่งคราวละ 9 ปี แต่จะมีการเลือกตั้งขึ้นทุกๆ 3 ปี โดยสมาชิกสภาสูงจะพ้นจากตำแหน่งครั้งละ 113 คน สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจมากกว่าสภาสูงเนื่องจากมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

ความเป็นมาและรูปแบบของรัฐสภากรณีของสหรัฐอเมริกา

- เนื่องจากรูปแบบการปกครองเป็นระบอบประธานาธิบดี จึงมีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ในการใช้อำนาจอธิปไตยออกจากกันอย่างเคร่งครัด แต่ละอำนาจที่แยกกันต้องเป็นอิสระต่อกัน และมีหน้าที่ดำเนินงานของตนโดยเฉพาะ
- รัฐสภาของสหรัฐอเมริกาเป็น “ระบบสองสภา” รัฐสภาของสหรัฐอเมริกา หรือที่เรียกกันว่า สภาคองเกรส (The Congress) มีอำนาจต่อยกกว่ารัฐสภาของอังกฤษ สาเหตุของการมีระบบสองสภาก็เพื่อ (1) ให้สภาสูงเป็นกลไกคอยถ่วงดุลอำนาจสภาล่าง (2) สภาสูงในสหรัฐอเมริกาเกิดจากการประนีประนอมระหว่างรัฐใหญ่กับรัฐเล็ก สภาล่างจะเป็นตัวแทนของประชาชน ขณะที่สภาสูงเป็นตัวแทนของมลรัฐ
- อำนาจของสภาคองเกรส คือ
 - * อำนาจในการออกกฎหมาย
 - * อำนาจในการถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหารและตุลาการ (มีอำนาจฟ้องกล่าวหาประธานาธิบดีและข้าราชการฝ่ายตุลาการและถอดถอนออกจากตำแหน่ง)
 - * อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหารในเรื่องการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินและการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารและบรรดาข้าราชการ
 - * อำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยต้องได้เสียงข้างมากในสภาสองในสาม
- วุฒิสภามีที่มาจากการเลือกตั้งจากมลรัฐๆ ละ 2 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 6 ปี แต่จะมีการเลือกตั้งทุกปี เนื่องจากมีการออกจากตำแหน่งเหมือนกันเป็นจำนวนหนึ่งในสาม สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี มาจากเขตเลือกตั้งเขตละ 1 คน โดยจำนวนของสมาชิกจะแปรเปลี่ยนไปตามจำนวนประชากร

รูปแบบรัฐสภาในระบบเผด็จการ

ความเป็นมาและรูปแบบของรัฐสภากรณีสหภาพโซเวียต (ก่อนล่มสลาย)

- มีการประกาศรับรองให้องค์กรโซเวียต ซึ่งเดิมเป็นองค์กรนอกระบบของรัฐสภารัสเซีย เป็นองค์กรสำคัญทางนิติบัญญัติ และมีสถานะเหนือกว่าสภาใดๆ ที่มีอยู่
- ในรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1936 ได้ระบุให้ทุกเขตปกครองมีสภาซึ่งเรียกว่า สภาโซเวียต และสมาชิกของสภาโซเวียตจะมาจากการเลือกตั้ง ในระดับชาตินั้นจะเรียกองค์กรนิติบัญญัติว่า โซเวียตสูงสุด (Supreme Soviet)
- ระบบรัฐสภาของสหภาพโซเวียตเป็น “ระบบสภาคู่” สภาโซเวียตสูงสุดประกอบไปด้วยสองสภาคือ สภาโซเวียตแห่งสหภาพ (Soviet of the Union) สมาชิกได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั่วประเทศตามอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนด และสภาโซเวียตแห่งเชื้อชาติ (Soviet of Nationalities) จะมีผู้แทนที่มาจากชนเชื้อชาติต่างๆ ที่มีอยู่ตามเขตเลือกตั้งที่ต่างกัน
- สภาโซเวียตสูงสุดจะมีการประชุมสามัญปีละครั้ง ครั้งหนึ่งๆ ใช้เวลาประมาณ 4–7 วัน ทำหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่างๆ และนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ผู้นำของพรรคและรัฐบาลมักใช้สภาโซเวียตสูงสุดเป็นสถานที่สำหรับกล่าวคำปราศรัยมากกว่าจะใช้เป็นที่แสดงความเห็นหรือถกเถียงหรือซักฟอกนโยบายแห่งรัฐ ขณะเดียวกัน พรรคคอมมิวนิสต์ได้ใช้สภาโซเวียตสูงสุดเป็นสื่อในการที่จะได้รับทราบความคิดเห็นของประชาชนด้วย

ความเป็นมาและรูปแบบของรัฐสภา กรณีสหภาพประชาชนจีน

- ตามรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1982 มาตรา 57 กำหนดให้สภาประชาชนแห่งชาติเป็น “องค์กรอำนาจรัฐสูงสุด” ประกอบด้วยผู้แทนที่เลือกตั้งจากสภาผู้แทนประชาชนระดับมณฑล เขตปกครองตนเองและมหานครที่ขึ้นต่อส่วนกลาง และจากกองทัพปลดแอกประชาชน
- สภาประชาชนจะมีวาระชุดละ 5 ปี โดยจัดให้มีการประชุมปีละ 1 สมัย แต่อาจมากกว่าหรือน้อยกว่านี้ได้ตามความจำเป็น
- หน้าที่ของสภาประชาชน คือ
 - * แก้ไขรัฐธรรมนูญ
 - * ตรากฎหมาย
 - * ควบคุมดูแลการนำรัฐธรรมนูญและกฎหมายออกใช้
 - * กำหนดตัวบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามคำแนะนำของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์
 - * ตรวจสอบอนุมัติโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ
- พิจารณาและอนุมัติงบประมาณและสมดุลแผ่นดิน ตกงปัญหาเกี่ยวกับสงครามและสันติภาพ

อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาไทย

อำนาจหน้าที่ทางนิติบัญญัติ

- อำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย
- อำนาจหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และการพิจารณาอำนาจอนุมัติใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
- อำนาจนิติบัญญัติวางอยู่บนพื้นฐานของหลักการสองประการ คือ
 - * ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยระบบรัฐสภา รัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติเป็นสถาบันเดียวที่มีหน้าที่โดยเฉพาะในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ และให้ความเห็นชอบในการประกาศบังคับใช้เป็นกฎหมาย รวมทั้งการมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการอนุมัติใช้รัฐธรรมนูญ
 - * สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งให้เข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของประชาชน เป็นผู้รู้ความต้องการของประชาชน
- แต่ในทางปฏิบัติ อำนาจหน้าที่ดังกล่าวจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับที่มาของรัฐสภา หากรัฐสภามาจากการแต่งตั้ง ฝ่ายนิติบัญญัติมักจะกลายเป็น “ตรายาง” ของฝ่ายบริหาร ขณะที่สภาที่มาจากการเลือกตั้งมักมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ

อำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายบริหาร

- การควบคุมด้านนโยบาย จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ รัฐบาลก่อนที่ จะเข้ามาบริหารประเทศจะต้องแถลงนโยบาย และหากถ้ารัฐธรรมนูญฉบับใดให้อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา ในด้านนี้มาก ก็จะมีแนวโน้มว่าจะแถลงนโยบายเพื่อขอความไว้วางใจแล้ว ต้องมีการลงมติให้ความไว้วางใจด้วย เช่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 เป็นต้น
- การควบคุมด้านตัวบุคคลคณะบุคคล
 - * การตั้งกระทู้ถาม
 - * การเปิดอภิปรายทั่วไปที่ไม่มีการลงมติและมีการลงมติ
- การควบคุมการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลและอื่นๆ ได้แก่ การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี อำนาจหน้าที่ในการตั้งคณะกรรมการสามัญ เพื่อกระทำการหรือเพื่อพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดตามที่ สภามอบหมาย เป็นต้น

อำนาจหน้าที่อื่นๆ

- อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- อำนาจหน้าที่ในการรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ
- อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม
- อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา

ไฮไลท์ # 10.5

บทบาทของรัฐสภาในการเมืองไทยช่วงก่อน พ.ศ. 2516

บทบาทของรัฐสภาในการเมืองไทยช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475–2489

- แตกต่างไปตามรัฐธรรมนูญที่ใช้และการเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น
- รัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ในช่วงเวลานี้กำหนดบทบาทฐานะของรัฐสภาโดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรในลักษณะที่ขึ้นๆ ลงๆ
- โดยภาพรวม บทบาทของรัฐสภาโดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรจะมีมากกว่าบทบาทของวุฒิสภา
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 ได้กำหนดให้รัฐสภาเข้ามามีบทบาทในการเมืองไทยค่อนข้างมาก
- มีพฤฒิสภาทำหน้าที่เป็นสภาพีเลียงที่คอยใช้เหตุผลทำการหักล้าง และเหนี่ยวรั้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำงานด้วยความรอบคอบ

บทบาทของรัฐสภาในการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2490–2500

- ฐานะบทบาทของความเป็นประชาธิปไตยของสภาผู้แทนราษฎร ก็ไม่ได้รับความกระทบกระเทือนโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 พ.ศ. 2490 และฉบับที่ 5 พ.ศ. 2492
- รธน. ฉบับ 2490 ระบุให้รัฐบาลก่อนเข้าบริหารประเทศต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เพื่อขอความไว้วางใจและสมาชิกรัฐสภา โดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรยังสามารถอภิปรายซักถาม ยังสามารถควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลได้
- มีการตั้งวุฒิสภาขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ตามคำแนะนำของรัฐบาล มีอำนาจที่จะเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการกลั่นกรองร่างกฎหมาย สามารถตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีได้ รวมทั้งเข้าร่วมประชุมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ความไว้วางใจคณะรัฐมนตรี การกำหนดอำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้ทำให้วุฒิสภาชุดนี้มีบทบาทในการควบคุมรัฐบาลอย่างจริงจัง
- รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 คณะผู้ร่างต้องการให้สมาชิกวุฒิสภาวางตัวเป็นกลางทางการเมือง สามารถแสดงความเห็นของตนได้โดยอิสระ รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม จึงทำให้สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทในการควบคุมรัฐบาล ส่งผลทำให้วุฒิสภาได้แสดงบทบาทในทางการเมือง ในแง่ของการควบคุมการบริหารงานของคณะรัฐมนตรีอย่างจริงจัง ทำให้คณะรัฐมนตรีทำงานอย่างลำบาก
- การรัฐประหารในเดือนพฤศจิกายน 2494 นำมาซึ่งการยุบเลิกรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรเริ่มถูกควบคุมโดยวิธีการที่ขัดกับหลักประชาธิปไตยโดยคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง เมื่อรัฐบาลทหารกลับไปนำเอารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475 กลับมาแก้ไขเพิ่มเติมและประกาศใช้ใน พ.ศ. 2495

บทบาทของรัฐสภาในการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2500–2516

- การปฏิวัติวันที่ 20 ตุลาคม 2501 นำไปสู่การยุบสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมือง และใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร พร้อมทั้งเลิกใช้รัฐธรรมนูญ

ไฮไลท์ # 10.5 (ต่อ)

- การยกเลิกรัฐธรรมนูญมีผลให้รัฐสภาต้องสิ้นสภาพไปโดยอัตโนมัติ จอมพลสฤษดิ์ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิวัติจึงได้จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา โดยให้มีฐานะเป็นรัฐสภาทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติและร่างรัฐธรรมนูญ
- รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 ได้กำหนดให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจเหนืออำนาจนิติบัญญัติ ขณะเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องมาจากสภาผู้แทนราษฎรและเข้ามาบริหารประเทศก็ไม่ต้องขอความเห็นชอบในนโยบายจากสภา รัฐธรรมนูญมีการจำกัดการใช้อำนาจของรัฐสภา โดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรในการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหาร
- ภายหลังการปฏิวัติรัฐประหารของจอมพลถนอม กิตติขจร เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 ก็ได้มีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติขึ้นมา ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการใช้และรักษาอำนาจของคณะรัฐบาลมากกว่าที่จะเป็นเครื่องมือในการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- วุฒิสภาซึ่งถูกยกเลิกไปหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2494 ได้กลับมาอีกครั้งหนึ่งโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 โดยได้กำหนดให้วุฒิสภามีฐานะเทียบเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร ในแง่ของอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
- วุฒิสภาที่ต้องเลิกล้มไป และได้สูญหายไปจากการเมืองไทยถึง 17 ปี จึงได้กลับฟื้นคืนชีพอีกครั้งหนึ่งหลังเดือนมิถุนายน 2511 อันเป็นผลจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 ซึ่งได้กำหนดให้วุฒิสภามีฐานะเทียบเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร ในแง่ของอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเท่าเทียมกัน ทำให้เป็นที่ไม่พอใจของนักการเมืองอาชีพที่สังกัดพรรคการเมืองต่างๆ เนื่องจากเห็นว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ กีดกันมิให้พวกเขาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ

ไฮไลท์ # 10.6

บทบาทของรัฐสภาในการเมืองไทยช่วงหลัง พ.ศ. 2516

บทบาทของรัฐสภาในการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2516–2519

- รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ได้ให้อำนาจในการควบคุมการบริหารงานของคณะรัฐมนตรีแก่รัฐสภา โดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรอย่างมาก ก่อนที่จะเข้ามาบริหารประเทศต้องได้รับความวางใจในการแถลงนโยบายจากสภาผู้แทนราษฎร โดยจะต้องได้คะแนนเห็นชอบมากกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าร่วมประชุม และจะต้องพ้นจากตำแหน่งทันทีเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ
- รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ได้กำหนดบทบาทตลอดจนหน้าที่ของรัฐสภาไว้อย่างกว้างขวาง นอกจากได้ให้อำนาจในการตรวจสอบควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินทั้งในการตั้งกระทู้ถาม และการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รวมทั้งมีฐานะบทบาทในทางการเมืองเหนือกว่าฝ่ายบริหารและข้าราชการประจำ
- สมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 มิได้ให้อำนาจเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีเพียงอำนาจหน้าที่กลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎร และตั้งกระทู้ถาม

โสตทัศน # 10.6 (ต่อ)

บทบาทของรัฐสภาในการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2519–2534

- คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ได้จัดตั้งสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในเดือนตุลาคม 2519 ซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง ทำหน้าที่นิติบัญญัติ สภาปฏิรูปฯ ถูกยกเลิกไปหลังการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520
- สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่และบทบาททางการเมืองที่จำกัด นอกจากนี้สมาชิกยังขาดความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ และเป็นเครื่องมือในการใช้และรักษาอำนาจของคณะรัฐบาล มากกว่าเป็นเครื่องมือในการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นฉบับชั่วคราว ได้กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่ออกกฎหมายและมีหน้าที่พิเศษโดยเฉพาะคือ จัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จสิ้นภายใน 2521 จึงทำให้สภามีฐานะบทบาททางการเมืองที่จำกัด
- รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 เป็นรัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยครึ่งใบ รัฐสภาประกอบด้วย 2 สภา ตามบทเฉพาะกาลในช่วง 4 ปีแรก สภาทั้งสองสภาจะมีอำนาจเท่าเทียมกัน เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยเหมือนกัน นอกจากนี้ยังกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภาโดยตำแหน่ง อนุญาตให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ เพราะต้องการให้มาตรการเหล่านี้ คอยช่วยเหลือค้ำจุนเสถียรภาพของรัฐบาล จึงทำให้กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในช่วงดังกล่าวมิได้ขยายตัวและพัฒนาในระยะ 4 ปีแรกของการใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้
- หลังจากการสิ้นสุดของบทเฉพาะกาล บทบาทของรัฐสภาโดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากพรรคการเมืองมีแนวโน้มที่ดีขึ้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถทำหน้าที่ในการปกป้องผลประโยชน์และแสดงออกซึ่งความต้องการของประชาชนได้กว้างขวางขึ้น รัฐสภาสามารถประคับประคองกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไว้ได้อย่างมีเสถียรภาพ

บทบาทของรัฐสภาในการเมืองไทยช่วงหลัง พ.ศ. 2534

- คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 และในวันที่ 1 มีนาคม 2534 ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2534 ถือเป็นฉบับชั่วคราว ซึ่งกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ และพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ แต่ไม่มีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ในวันที่ 9 ธันวาคม 2534
- ต่อมาหลังพฤษภาทมิฬ ได้มีการแก้ไขประเด็นต่างๆ โดยให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ยกเลิกข้อความที่ให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป รวมทั้งการยกเลิกให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร
- อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายบริหารตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้
 - * ตามมาตรา 182 บัญญัติว่า สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
 - * มาตรา 183 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคน มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี
 - * มาตรา 185 ส.ส. ไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี

ไต่ถาม # 10.6 (ต่อ)

- * มาตรา 186 ส.ส. จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของ ส.ส. มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล
- * มาตรา 187 ส.ว. ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ

ไต่ถาม # 10.7

แนวโน้มของรัฐสภาในการเมืองไทย

- สถาบันรัฐสภา เป็นสถาบันหลักของสถาบันการเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างควมมีเสถียรภาพทางการเมือง ต่อการพัฒนาทางการเมือง และความเป็นสถาบันของระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย
- ในทางปฏิบัติ อำนาจหน้าที่ตลอดจนบทบาทของรัฐสภาไทย นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เป็นต้นมา ต้องเผชิญกับสภาพปัญหาต่างๆ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเมือง ระบอบการเมืองที่นำมาใช้ในขณะนั้น รวมทั้งบทบัญญัติทางรัฐธรรมนูญ และที่สำคัญก็คือ การขาดความต่อเนื่องของระบบรัฐสภาไทย อันเนื่องมาจากการปฏิวัติรัฐประหาร การที่ฝ่ายบริหารต้องการกำจัด หรือลดทอนอำนาจหน้าที่ตลอดจนบทบาทของรัฐสภา รวมทั้งรัฐสภาเองมีปัญหาในเรื่องของบทบาทปัญหาในเรื่องของโครงสร้างปัญหาในเรื่องของพฤติกรรม
- แนวทางการพัฒนารัฐสภาเพื่อให้เป็นสถาบันหลักทางการเมือง
 - * แนวทางที่หนึ่ง ทำให้สถาบันนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน และจากชนชั้นปกครอง โดยการสร้างสถาบันรัฐสภาของไทยให้เป็นสถาบันหลักและมีพลัง รวมทั้งสร้างความยอมรับในรัฐธรรมนูญ โดยให้รัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้อย่างต่อเนื่อง
 - * แนวทางที่สอง ทำโดยการเสริมสร้างระบบพรรคการเมือง ให้มีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 - * แนวทางที่สาม การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกสมาชิกรัฐสภา โดยผ่านระบบการเลือกตั้งอย่างเสรี
 - * แนวทางที่สี่ พัฒนาคุณภาพการทำงานของสมาชิกรัฐสภา โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ทำงานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ไต่ถาม # 11.1

ลำดับชั้นของกฎหมาย

รัฐธรรมนูญ

องค์กรนิติบัญญัติมีอำนาจจัดทำ
และพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

องค์กรนิติบัญญัติมีอำนาจจัดทำตามที่
บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติ องค์กรนิติบัญญัติมีอำนาจจัดทำ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	พระราชกำหนด องค์กรบริหารมีอำนาจจัดทำตาม รัฐธรรมนูญแล้วส่งให้รัฐสภาพิจารณา	พระราชกฤษฎีกา องค์กรบริหารมีอำนาจจัดทำ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
---	--	--

พระราชกฤษฎีกา คำสั่งนายกรัฐมนตรี ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง กฎ ระเบียบ
(องค์กรบริหารจัดทำตามอำนาจที่ไว้ในพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา แล้วแต่กรณี)

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร (ใช้บังคับในเขตกรุงเทพมหานคร)	ข้อบัญญัติจังหวัด (ใช้บังคับในเขตจังหวัด)	เทศบัญญัติ (ใช้บังคับในเขตเทศบาล)	ข้อบังคับตำบล (ใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล)
สภากรุงเทพมหานครมีอำนาจ จัดทำตามพระราชบัญญัติ กรุงเทพมหานคร	สภาจังหวัดมีอำนาจ จัดทำตามพระราชบัญญัติ การปกครองส่วนท้องถิ่น	สภาเทศบาลมีอำนาจ จัดทำตามพระราชบัญญัติ เทศบาล	สภาองค์การบริหารส่วน ตำบลมีอำนาจจัดทำ ตามพระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์การ บริหารส่วนตำบล

การจัดทำกฎหมายขององค์กรนิติบัญญัติโดยทั่วไป

● การเสนอร่างกฎหมาย

- * ในระบบรัฐสภานั้น ผู้มีสิทธิในการเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่อำนาจพิจารณาของสภา คือ สมาชิกสภา และ คณะรัฐมนตรี
- * ในระบบประธานาธิบดี กระทำได้เฉพาะสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น

● การพิจารณาร่างกฎหมาย

- * ในระบบรัฐสภานั้น ฝ่ายบริหารมีสิทธิเข้าประชุมเพื่อชี้แจงข้อมูล ข้อเท็จจริงต่างๆ ในที่ประชุมสภาได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ถ้าหากไม่มีฐานะเป็นสมาชิกรัฐสภาอยู่ด้วย ในขั้นตอนของการพิจารณาร่างกฎหมายในชั้นคณะกรรมการธิการ ฝ่ายบริหารอาจเสนอตั้งคณะกรรมการวิสามัญ โดยสามารถเสนอชื่อได้ตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมสภา
- * ในระบบประธานาธิบดี เป็นกิจกรรมของรัฐสภาโดยเฉพาะ เมื่อฝ่ายบริหารไม่มีสิทธิยุ่งเกี่ยวในการจัดทำกฎหมายอย่างเป็นทางการ ฝ่ายบริหารจึงต้องใช้อิทธิพลหรือปลุกฝังแนวความคิดให้กับสมาชิกรัฐสภาผ่านพรรคการเมืองหรือกลุ่มกดดันหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ให้โน้มน้าว (Lobby) ให้สมาชิกสภาที่มีความคิดเห็นคล้อยตามเจตนารมณ์ของฝ่ายบริหาร อีกทางหนึ่งก็คือ ขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการธิการ ซึ่งคณะกรรมการธิการมีอำนาจเรียกฝ่ายบริหารมาให้ถ้อยคำ หรือชี้แจงข้อเท็จจริงในคณะกรรมการธิการ (Testifying) ก็จะเป็นโอกาสที่รัฐมนตรีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจะมีโอกาสชี้แจงแถลงข้อเท็จจริงได้

● การประกาศใช้กฎหมาย

- * ในระบบรัฐสภา การประกาศใช้กฎหมายจะทำได้ก็ต่อเมื่อประมุขของประเทศได้ทรงลงพระปรมาภิไธยหรือลงนามแล้ว
- * ในระบบประธานาธิบดี กฎหมายจะประกาศใช้ได้ต้องมีลายมือชื่อของประธานาธิบดีในฐานะประมุขของประเทศเสียก่อน

ไต่ตักศน์ # 11.3

ขั้นตอนสากลในการพิจารณาร่างกฎหมาย

- **วาระที่หนึ่ง** เป็นการพิจารณาหลักการของร่างกฎหมายที่เสนอเข้ามาสู่การพิจารณาของสภา เพื่อจะลงมติว่าสมควรรับร่างกฎหมายนั้นไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ ถ้าสภาลงมติไม่รับร่างกฎหมายนั้นไว้พิจารณา ร่างกฎหมายนั้นก็จะเป็นอันตกไป ในขั้นตอนนี้สภาอาจมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญไปพิจารณาร่างกฎหมายก่อนรับหลักการก็ได้ และให้นำเสนอต่อสภาเพื่อพิจารณาในวาระที่หนึ่งอีกครั้งต่อไป
- **วาระที่สอง** เป็นการพิจารณารายละเอียดของร่างกฎหมายโดยพิจารณาเรียงลำดับมาตรา เริ่มตั้งแต่ชื่อร่างกฎหมายจนจบร่าง โดยปกติหลังจากรับหลักการในวาระที่หนึ่งแล้ว สภามักจะตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และเป็นไปด้วยความรอบคอบ จากนั้นคณะกรรมการจะนำเสนอเป็นรายงานเข้าสู่ที่ประชุมสภาอีกครั้งหนึ่ง
- **วาระที่สาม** เป็นการพิจารณาลงมติว่า จะสมควรประกาศใช้ร่างกฎหมายนั้นให้เป็นกฎหมายที่มีผลในการบังคับใช้หรือไม่ ในวาระนี้จะไม่มีการอภิปรายใด ๆ ในรายละเอียดของร่างกฎหมายอีก

ไต่ตักศน์ # 11.4

การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

คณะรัฐมนตรี

1. กรณีที่เริ่มต้นจากนโยบายของรัฐบาล
2. กรณีที่ริเริ่มโดยหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเฉพาะด้าน
3. กรณีที่เกิดจากการที่คณะรัฐมนตรีขอรับร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอมาพิจารณา ก่อนรับหลักการ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- พรรคมีมติให้เสนอและมี ส.ส. รับรอง ไม่น้อยกว่า 20 คน
- ร่างพระราชบัญญัติการเงินต้องได้รับคำรับรองจากนายกรัฐมนตรีก่อน

สภาผู้แทนราษฎร

ไม่ผ่าน ตกไป

ผ่าน
ดำเนินขั้นตอนต่อไป

ไต่ถาม # 11.5

การเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- จัดทำขึ้นโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเอง หรืออาศัยเจ้าหน้าที่ของรัฐสภาและเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ประจำตัวช่วยเหลือในการจัดทำในด้านข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาประกอบเหตุผลความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ
- บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 169 วรรคสองที่ว่า “การเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้ เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัด มีมติให้เสนอได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่ายี่สิบคนรับรอง”
- หากเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องทางการเงิน ต้องมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรีก่อนจึงจะเสนอได้

ไต่ถาม # 11.6

การเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

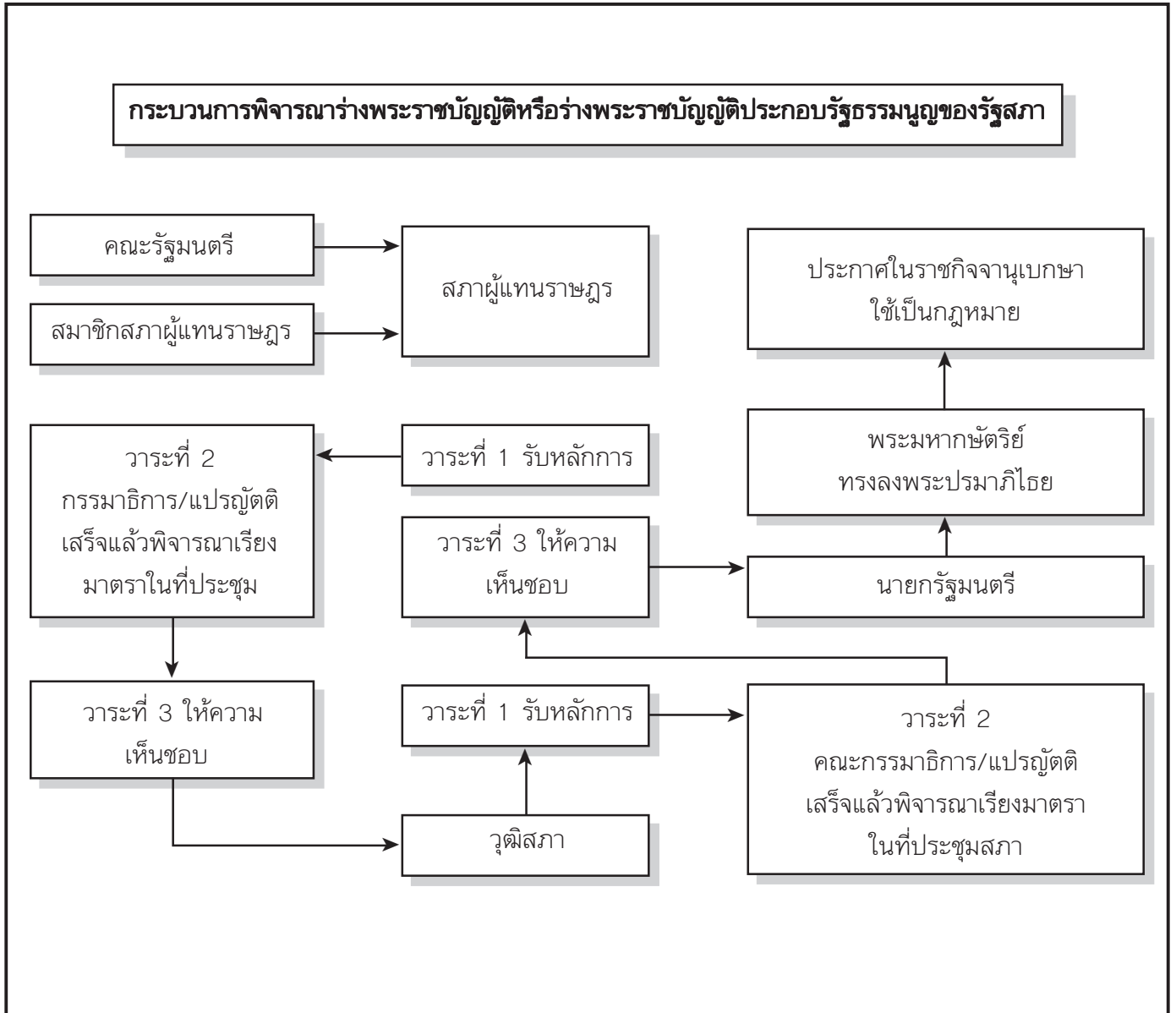
- การเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีโดยเฉพาะ
- การจัดทำร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นภารกิจสำคัญของคณะรัฐมนตรี ภายใต้ความช่วยเหลือของสำนักงานงบประมาณ

ไต่ถาม # 11.7

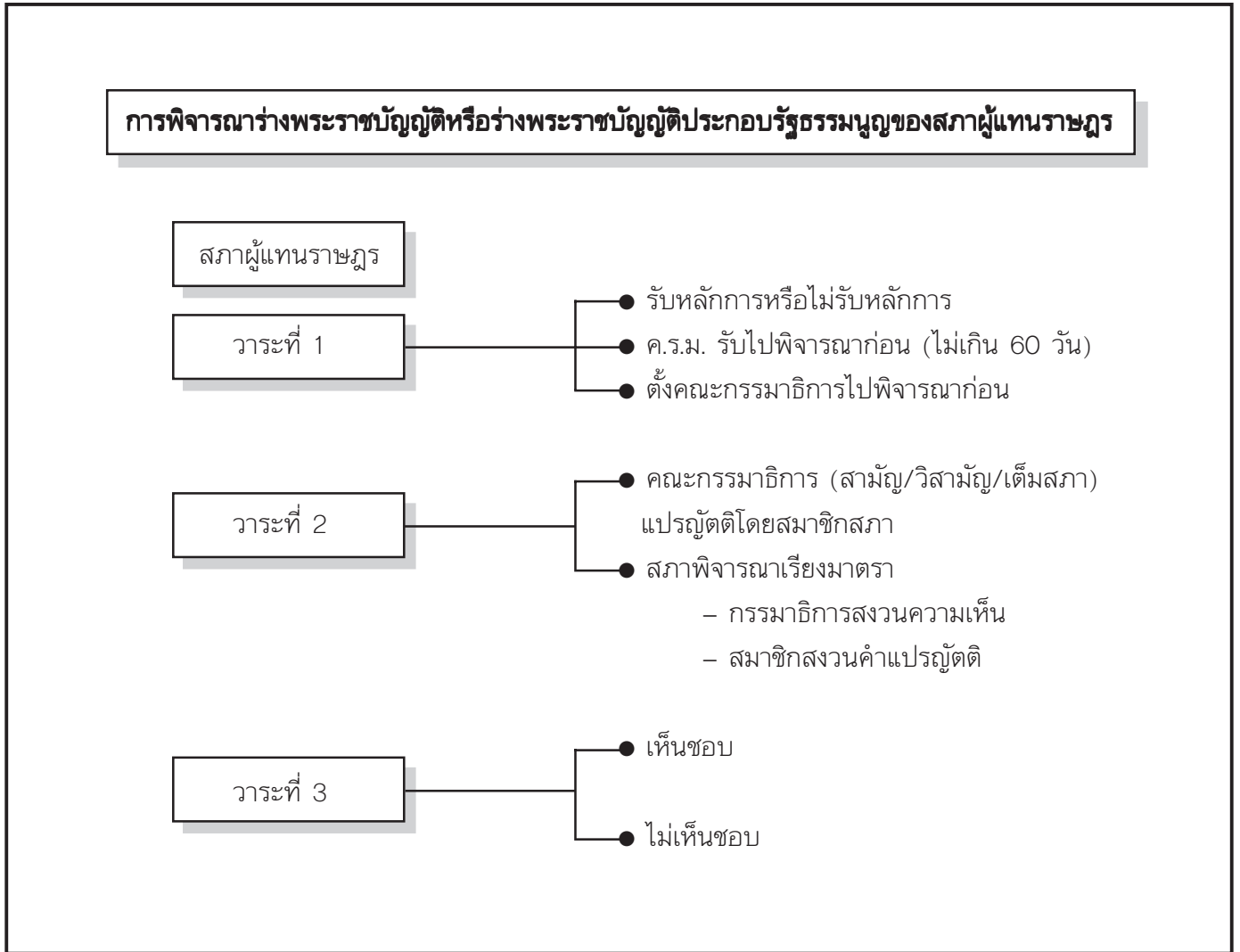
การเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

- รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2540 หมวด 12 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในมาตรา 313 (1) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไว้ว่า “ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอหรือร่วมเสนอญัตติดังกล่าวได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้”
- การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอต่อประธานรัฐสภา เพราะถือว่าเป็นกิจกรรมของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการในฐานะสมาชิกรัฐสภา

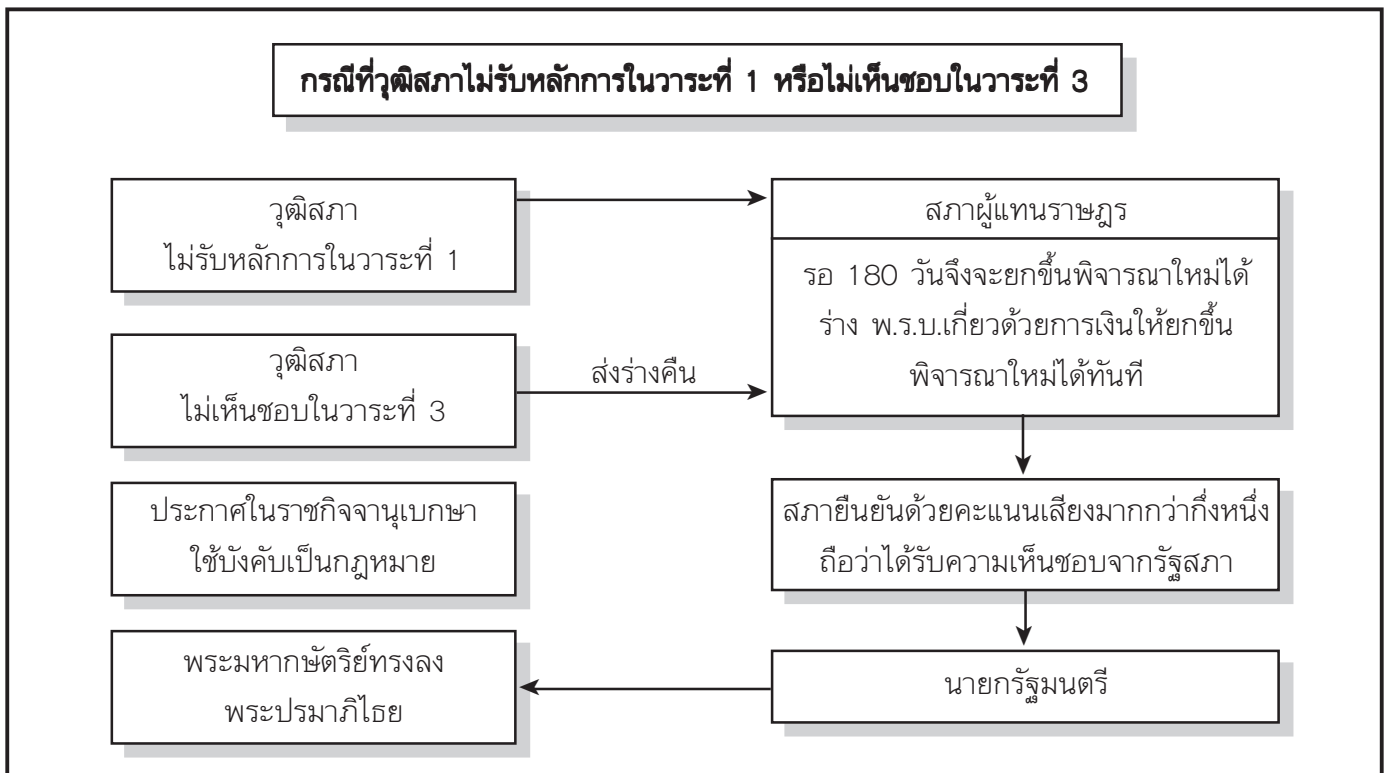
โลตทัศน์ # 11.8

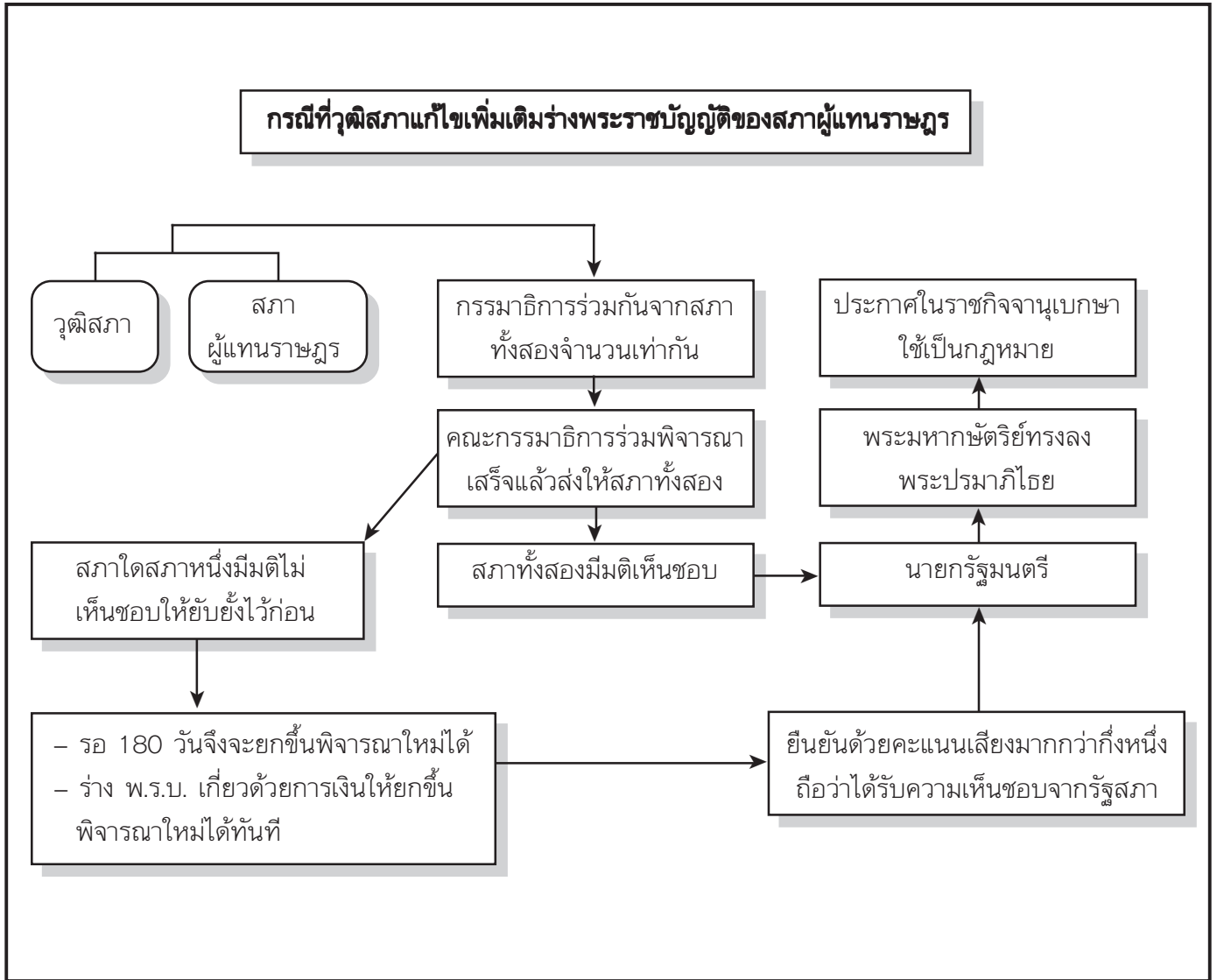
ไต่ตทัศน์ # 11.9

ไต่ตทัศน์ # 11.10

โสตทัศน์ # 11.11

โสตทัศน์ # 11.12

การพิจารณารวดเดียว 3 วาระ

- กรณีพิเศษที่มีความจำเป็นรีบด่วนเพื่อให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้รับการประกาศใช้เป็นกฎหมายโดยเร็วเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ไม่ยาวจนเกินไป
- ที่ประชุมสภาจะทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการเองเรียกว่า คณะกรรมการเต็มสภา สมาชิกทุกคนมีสิทธิที่จะเสนอแปรญัตติได้โดยวาทะ
- กระทำได้ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอหรือเมื่อมีสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน และที่ประชุมอนุมัติ
- ข้อยกเว้นสำหรับเรื่องนี้ คือ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี จะพิจารณารวดเดียวสามวาระ (กรรมาธิการเต็มสภา) ไม่ได้

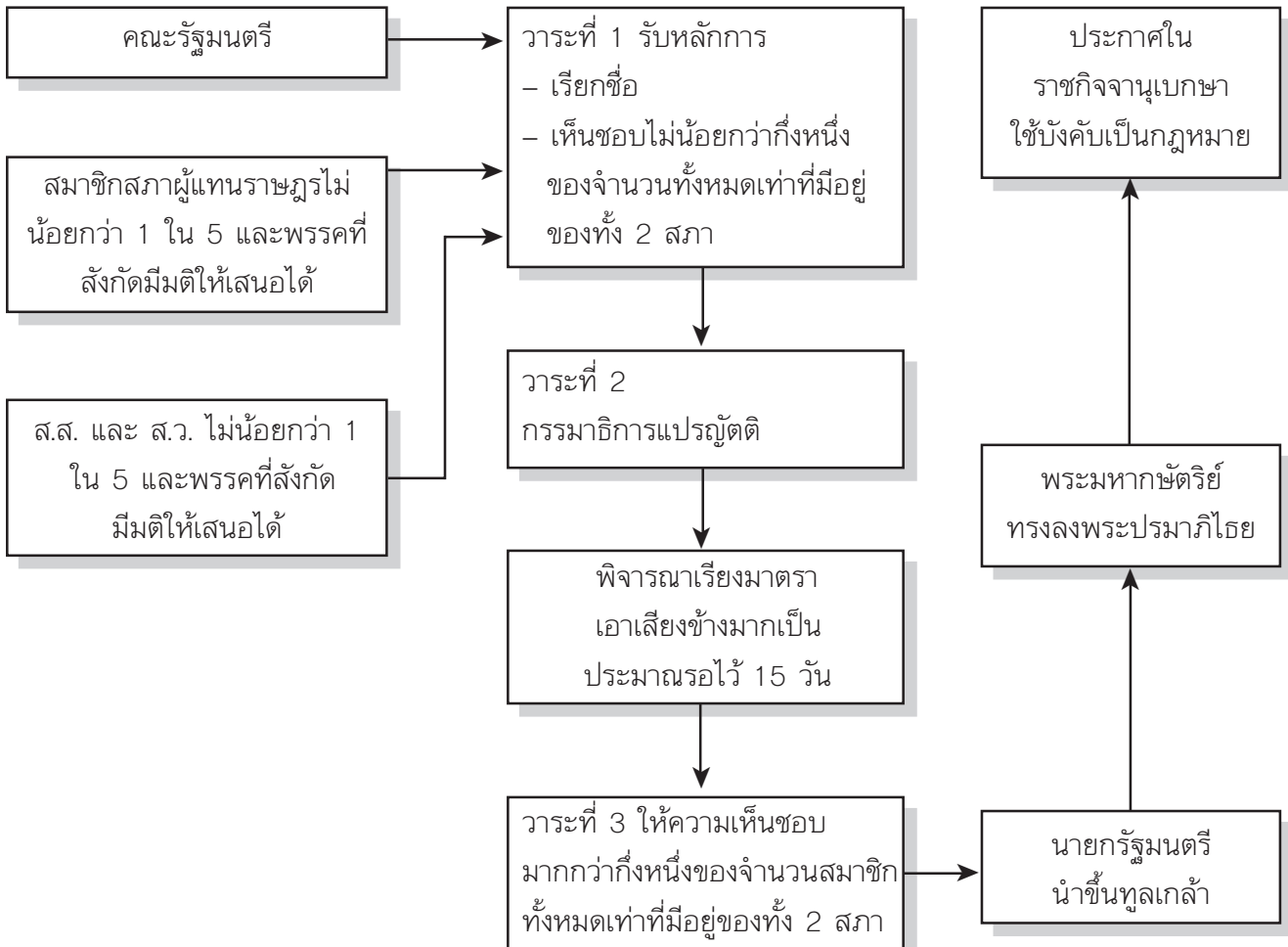
โสตทัศน # 11.13

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

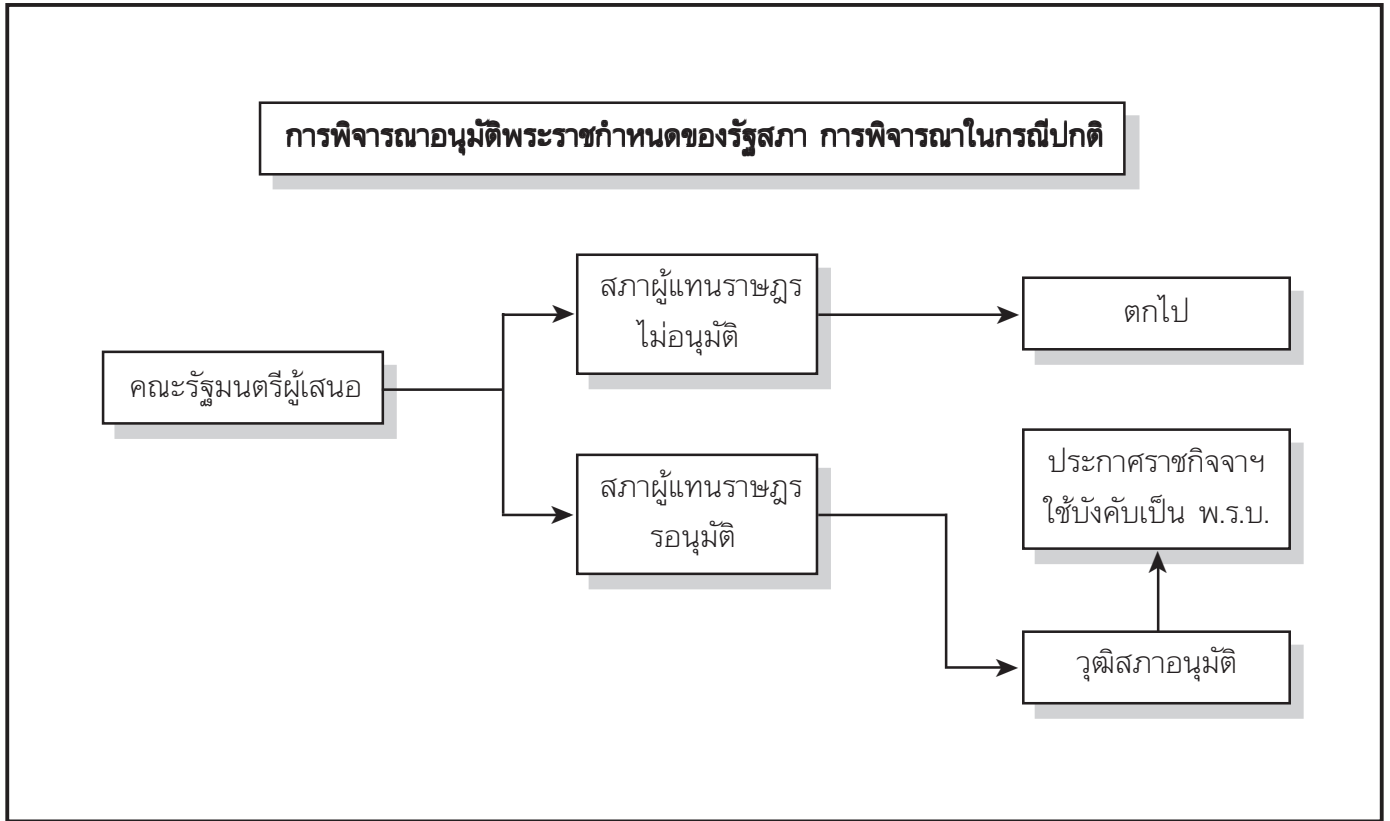
- คณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้รวบรวมโครงการต่างๆ พร้อมทั้งวงเงินสำหรับโครงการนั้นที่บรรดากระทรวง ทบวง กรม เสนอขอมา จัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติทุกปี
- รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 180 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายมาถึงสภา และวุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบภายในยี่สิบวัน รวมเวลาทั้งสิ้น 125 วัน หากรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดก็สามารถนำพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนมาใช้บังคับไปพลางก่อนได้

โสตทัศน # 11.14

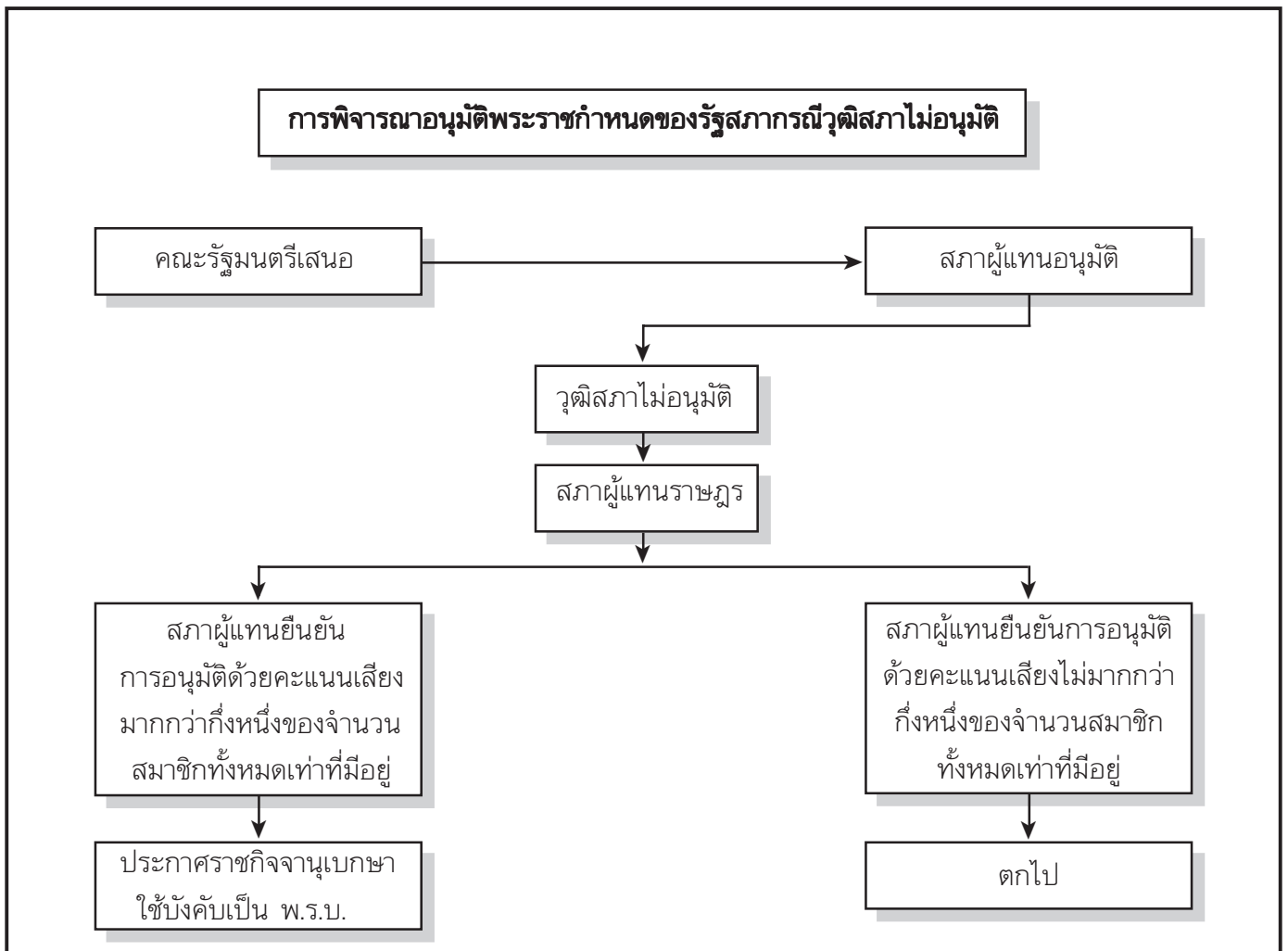
การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม

ไต่ตทัศน์ # 11.15

ไต่ตทัศน์ # 11.16

การประกาศใช้กฎหมาย

● การทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

- * รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 93 ได้บัญญัติไว้ว่า “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นำยกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภาเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้”

● หน้าที่ในการทูลเกล้าฯ

- * ผู้ทำหน้าที่ในการทูลเกล้าฯ ในฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร เช่น การลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรีหรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง การแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญ การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและผู้นำฝ่ายค้าน เป็นต้น
- * ผู้มีหน้าที่ในการทูลเกล้าฯ ในฝ่ายคณะองคมนตรี คือ ประธานองคมนตรีมีหน้าที่ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีอื่นหรือให้องคมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง
- * ผู้มีหน้าที่ในการทูลเกล้าฯ ในฝ่ายบริหาร ผู้มีหน้าที่ในการทูลเกล้าฯ ในฝ่ายบริหารจะเป็นนายกรัฐมนตรี เช่น การทูลเกล้าฯ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

● การรับสนองพระบรมราชโองการ

- * ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ หมายถึง บุคคลที่ลงนามเพื่อแสดงความรับผิดชอบแทนพระมหากษัตริย์ในการนำพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ไปปฏิบัติ
- * เป็นไปตามหลักการ The king can do no wrong พระองค์จะทรงทำอะไร ปฏิบัติภารกิจอะไรไม่ผิด เพราะในการปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับบ้านเมืองที่ดี การบริหารราชการแผ่นดินที่ดี มีบุคคลที่เหมาะสมมารับผิดชอบต่อพระองค์ทั้งหมด

● การรักษาการตามพระราชบัญญัติ

- * ความรับผิดชอบในการรักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่ง โดยปกติผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ ได้แก่ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เป็นต้น
- * การที่ต้องมีผู้รักษาการก็เพื่อที่จะทราบว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบในการนำกฎหมายนั้นไปปฏิบัติ และเป็นประโยชน์แก่สมาชิกที่จะตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้อง

● การประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา

- * เป็นหนังสือแจ้งข่าวราชการของรัฐบาล แบ่งเป็น 2 แผนก คือ (1) แผนกราชกิจจานุเบกษา ให้รายละเอียดต่างๆไปของระบบราชการซึ่งส่วนใหญ่เป็นประกาศ และ (2) แผนกกฎหมาย ได้แก่ ประกาศพระบรมราชโองการ ตั๋วบทกฎหมาย ตลอดจนข้อบังคับและระเบียบของ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ

ไต่สวน # 11.18

กระบวนการนิติบัญญัติภายใต้รัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง	กระบวนการนิติบัญญัติภายใต้รัฐสภาที่มาจากการแต่งตั้ง
<ul style="list-style-type: none"> ● กระบวนการนิติบัญญัติภายใต้รัฐสภาที่ประกอบด้วยสองสภา เป็นกระบวนการที่ค่อนข้างล่าช้าและยาวนาน จำนวนของกฎหมายมีค่อนข้างน้อย ● ร่างกฎหมายที่มักผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาจึงเป็นร่างกฎหมายที่เสนอโดยฝ่ายเสียงข้างมาก ส่วนร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาฝ่ายค้านหรือฝ่ายเสียงข้างน้อยมักไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ● กระบวนการนิติบัญญัติภายใต้รัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยหลักการควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายแต่ละฉบับ ผ่านการจัดสรรสัดส่วนกรรมสิทธิ์อย่างยุติธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> ● การรัฐประหารที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการนิติบัญญัติในรูปแบบ “พิเศษ” ที่ต่างไปจากกระบวนการนิติบัญญัติในระบบสภามารัฐธรรมนูญ ● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/3496 เป็นครั้งแรกโดยศาลฎีกายอมรับว่า “คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศไทยได้เป็นผลสำเร็จ การบริหารประเทศชาติในลักษณะนี้ คณะรัฐประหารย่อมมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลง แก้ไข ยกเลิก และออกกฎหมายตามระบบแห่งการปฏิบัติ เพื่อบริหารประเทศต่อไปได้” ● กระบวนการนิติบัญญัติโดยสภานิติบัญญัติที่มาจากการแต่งตั้งสามารถพิจารณากฎหมายหรือตรากฎหมายได้เร็วกว่าและมีจำนวนมากกว่ารัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

ไต่ถาม # 11.19

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการนิติบัญญัติไทย

- การริเริ่มและการร่างกฎหมายโดยคณะรัฐมนตรี มักเริ่มต้นมาจากฝ่ายข้าราชการประจำมากกว่าฝ่ายการเมือง
- การริเริ่มและการร่างกฎหมายโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมือง ขาดผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการร่างพระราชบัญญัติ จึงทำให้เกิดการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีเนื้อหาคัดลอกเทียบเคียงมาจากร่างพระราชบัญญัติเรื่องเดียวกันของกระทรวง ทบวง กรม
- การพิจารณาร่างกฎหมายโดยรัฐสภา ไม่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาไว้ ทำให้บางครั้งใช้เวลานาน บางครั้งกรรมาธิการอาจไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือแม้กระทั่งความสนใจในร่างพระราชบัญญัติที่พิจารณาเพียงพอ จึงทำให้ร่างพระราชบัญญัติขาดความสมบูรณ์
- การขาดเสถียรภาพทางการเมือง การยุบสภา และการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง รวมทั้งการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างฝ่ายค้านและรัฐบาลในการพิจารณาร่างกฎหมาย ทำให้กระบวนการจัดทำกฎหมายล่าช้า
- ในภาพรวมแล้ว กระบวนการจัดทำกฎหมายยังมีปัญหา คือ
 - * ปัญหาด้านเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ
 - * ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม
 - * ปัญหาด้านความรวดเร็ว

ไต่ถาม # 11.20

แนวทางของกระบวนการนิติบัญญัติไทยที่ควรจะเป็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดกรอบกระบวนการนิติบัญญัติที่ตีเอาไว้เป็นรากฐานแห่งการปฏิรูปกระบวนการนิติบัญญัติหลายประการ โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

การมีส่วนร่วม (participation)

- การสร้างวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งที่ตติยตบทางพรรคการเมือง และแจกแจงหน้าที่ให้วุฒิสภาเป็น “สภาตรวจสอบ” ทางการเมืองที่สำคัญเพิ่มเติมจากการกลั่นกรองกฎหมายเท่านั้น
- รัฐธรรมนูญกำหนดให้ตัวแทนของผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะผู้แทนองค์การเอกชน เข้าร่วมในคณะกรรมการวิสามัญที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีผลกระทบต่อกลุ่มดังกล่าวไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม
- รัฐธรรมนูญกำหนดกระบวนการให้กลุ่มที่อยู่นอกอำนาจของรัฐสภาให้สามารถผลักดันหรือแก้ไขสภาพไม่ตอบสนองของกลุ่มในโครงสร้างอำนาจ และเปิดโอกาสให้มีการถอดถอนบุคคลต่างๆ ได้
- การเปิดให้ฝ่ายบริหารโดยการปรึกษากับฝ่ายนิติบัญญัติสามารถขอประชามติในเรื่องที่กระทบประโยชน์ได้เสียของประเทศหรือประชาชน

โสตทัศน # 11.20 (ต่อ)

ความโปร่งใส (transparency) และความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (accountability)

- การให้บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และเปิดเผยการลงมติ
- การให้สิทธิประชาชนในการรับทราบข้อมูลข่าวสารของทางราชการ
- การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนหรือชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถให้ความคิดเห็นได้
- การตรวจสอบการใช้อำนาจทุกระดับ ซึ่งรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ
- การให้การวินิจฉัยร่างกฎหมายใดเป็นกฎหมายการเงินที่นายกรัฐมนตรีต้องรับรองเป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมของประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรแทนที่จะเป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรแต่เพียงผู้เดียวเช่นในอดีต

ประสิทธิภาพ (efficiency)

- การขยายสมัยประชุมจากเดิม 90 วัน เป็น 120 วัน โดยให้ปีหนึ่งมี 2 สมัย สมัยแรกเป็นสมัยสามัญและสมัยที่สองเป็นสมัยนิติบัญญัติ
- การกำหนดให้การเสนอกฎหมายโดย ส.ส. ทำได้ง่ายขึ้น โดยพรรคการเมืองเล็กๆ ที่มีสมาชิกน้อยกว่า 20 คน ก็อาจเสนอกฎหมายได้
- การกำหนดให้ร่างกฎหมายที่รัฐสภาพิจารณาไม่เสร็จ แล้วมีการยุบสภาหรือสภาสิ้นอายุไปไม่ตกไปโดยปริยาย หากคณะรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งทั่วไปขอให้รัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมายนั้นต่อไปภายใน 60 วัน นับแต่วันเรียกประชุมสภา และรัฐสภาเห็นชอบด้วย อันจะทำให้การพิจารณากฎหมายรวดเร็วทันการณ์ขึ้น เพื่อให้กฎหมายไม่ค้างค้ำมาก และไม่ต้องเริ่มเสนอใหม่ ทำให้ต้องสิ้นเปลืองเงินทองมหาศาล
- การป้องกันไม่ให้ ส.ส. ต่อรองกับรัฐบาลโดยใช้ร่างกฎหมายเป็นเกมทางการเมือง โดยกำหนดให้รัฐบาลสามารถนำร่างกฎหมายที่ไม่ผ่านสภาผู้แทนราษฎรเสนอให้ที่ประชุมร่วมกันของทั้งสองสภาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ภายใต้เงื่อนไข 2 ข้อ คือ (1) การที่สภาผู้แทนราษฎรไม่ผ่านกฎหมายนั้น คณะเสียงไม่เห็นชอบกับร่างมีไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวน ส.ส. ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (2) รัฐบาลได้แถลงไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาแล้วว่าเป็นกฎหมายที่มีความจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล

ไสตท์ศน์ # 12.1

ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

- การรวมตัวกันของผู้คนที่มีเป้าหมายเชิงผลประโยชน์ หรือเชิงค่านิยม เช่น อุดมการณ์ทางการเมือง ทางวัฒนธรรม ทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ร่วมกัน
- ขอบเขตของกลุ่มอาจเป็นไปอย่างแคบๆ เช่น ภายในชุมชนหนึ่งๆ หรือภายในจังหวัดหรือภูมิภาคหนึ่งๆ ที่มีเป้าหมายร่วมกัน หรืออาจมีขอบเขตกว้างขวางข้ามประเทศแต่มีแวดวงเฉพาะผู้ที่มาอาชีพเดียวกัน เช่น องค์การแรงงานระหว่างประเทศ เป็นต้น
- มักมีขอบเขตสมาชิกเจาะจง คือ เฉพาะอาชีพประเภทใดประเภทหนึ่ง
- เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากการสมัครใจ รวมตัวกันเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนไว้
- เป็นภาพสะท้อนของลัทธิพื้นฐานของประชาชน ในการแสดงออกซึ่งความต้องการของตน ที่ควบคู่กันมากับลัทธิในการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งกลุ่มของตนเอง

ไสตท์ศน์ # 12.2

กำเนิดกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

- แรงจูงใจในด้านผลประโยชน์และอุดมการณ์กับแรงผลักดันเพื่อปกป้องรักษาหรือได้มาซึ่งผลประโยชน์และอุดมการณ์ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มและการใช้พลังกลุ่มขึ้น
- การก่อเกิดของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน รวมทั้งการแสดงบทบาทของกลุ่มจะมีปริมาณและคุณภาพมากขึ้นหรือน้อยลงอย่างใดอย่างขึ้นอยู่กับโครงสร้างของระบบการเมือง ความเติบโตทางเศรษฐกิจ และพัฒนาการด้านจิตสำนึกของคนในสังคมที่กลุ่มนั้นสังกัดอยู่ด้วยเป็นสำคัญ

ไสตท์ศน์ # 12.3

บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันในกระบวนการทางการเมือง

- **บทบาทในการบ่อนนโยบาย** เป็นบทบาทในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มให้กับฝ่ายกำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดการกำหนดนโยบายที่สะท้อนความต้องการของสังคม ซึ่งกลุ่มเป็นตัวแทนอยู่
- **บทบาทในการควบคุมนโยบาย** เป็นบทบาทของการใช้อิทธิพลของกลุ่มมิให้ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติตามนโยบาย ไม่ดำเนินการตามนโยบาย ในส่วนที่กลุ่มบ่อนให้หรือสอดคล้องกับผลประโยชน์และความต้องการของกลุ่ม
- **บทบาทในการประสานและขานรับนโยบาย** เป็นการสนับสนุนการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายที่กำหนดมาปฏิบัติให้บรรลุผล

โสตทัศน์ # 12.4

ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันกับสถาบันการเมืองอื่นในสังคม

- **ความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง** กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการป้อนนโยบาย อันเป็นการสัมพันธ์กับสถาบันการเมืองด้านนิติบัญญัติ รวมทั้งเป็นตัวกลางในการประสานงานรับนโยบาย อันเป็นการสัมพันธ์กับสถาบันการเมืองด้านบริหาร
- **ความสัมพันธ์ในแนวนอน** หมายถึง กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันทำหน้าที่สร้างแนวร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการกดดันนโยบาย

โสตทัศน์ # 12.5

พื้นฐานในการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

พื้นฐานทางสังคมของการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

- **พื้นฐานทางสังคมกับการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน**
 - * การมีลำดับชั้นทางสังคม (hierarchy)
 - * การบริหารและการปกครองเป็นสิ่งที่รัฐเป็นผู้จัดทำให้ตามที่รัฐคิดว่าเหมาะสม
 - * การยอมรับอำนาจที่สูงกว่าและยอมรับในสภาพที่ตนดำรงอยู่
- **วัฒนธรรมทางความคิดกับการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน**
 - * การยอมรับในผู้ที่อาวุโสกว่า นำไปสู่การยอมรับตัวบุคคลมากกว่าการยอมรับในเหตุผล
 - * การขาดความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมกัน การมีอิสรภาพ และเสรีภาพ
- **ปัญหาของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันอันเกิดจากพื้นฐานทางสังคมและทางความคิด**
 - * ความไม่สะดวกในการขยายตัวและการขยายบทบาทของกลุ่ม เพราะความผูกพันภายในกลุ่ม คับแคบอยู่แต่แวดวงใกล้ชิดกับผู้นำกลุ่ม
 - * ความยากลำบากในการบริหารงานของกลุ่ม
 - * การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเมืองทำให้ปัญหาดังกล่าวนี้ลดน้อยลง

พื้นฐานทางเศรษฐกิจของการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

- **โครงสร้างทางเศรษฐกิจกับการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน**
 - * โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเองได้ในอดีตทำให้ไม่เกิดความจำเป็นในการต้องแข่งขัน และไม่เกิดความจำเป็นในการต้องกดดันในการต่อรองราคา จึงทำให้ไม่เกิดการรวมตัวของเกษตรกรเป็นกลุ่มทางเศรษฐกิจขึ้นมา

โสตทัศน # 12.5 (ต่อ)

- * ความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยจากเศรษฐกิจการเกษตรเข้าสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรม รวมทั้งภาคการค้าและบริการมากขึ้น จึงเกิดการรวมตัวกันของแต่ละสาขาอาชีพและแต่ละสาขาความเชี่ยวชาญขึ้นตามลำดับ เช่น สมาคมผู้ส่งออก ฯลฯ

● ลำดับขั้นทางเศรษฐกิจกับการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

- * กลุ่มนายทุน-ผู้ประกอบการ แรงจูงใจในการตั้งกลุ่มคือความต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและกดดันให้นโยบายนั้นไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่มตน
- * กลุ่มผู้เป็นเจ้าของแรงงานทางการผลิต แรงจูงใจในการจัดตั้งกลุ่ม ได้แก่ ระบบผลตอบแทนทางการผลิตที่ต้องการได้รับอย่างเป็นรูปธรรม คือ ค่าจ้างแรงงานและราคาพืชผลกับสวัสดิการทางสังคม
- * การเรียกร้องของกรรมกรหรือเกษตรกรเป็นการเรียกร้องที่ทำให้กำไรสูงสุดของผู้ประกอบการและนายทุนลดลง จึงมักไม่ได้รับการยินยอม ประกอบกับทางฝ่ายอำนาจรัฐต้องร่วมมือกับนายทุน ดังนั้น จึงไม่กำหนดนโยบายสาธารณะให้สนองตอบต่อความต้องการของพวกนี้

พื้นฐานทางการเมืองของการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

● โครงสร้างทางการเมืองกับการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

- * การต่อสู้ของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นทั้งความเชื่อและพฤติกรรมพื้นฐานในทางการเมือง
- * ปัญหาเศรษฐกิจอันเกิดจากนโยบายการพัฒนาที่ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นแรงกดดันให้เกิดการต่อสู้เรียกร้องและการกดดันทางการเมืองมากขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนวัฒนธรรมความคิดเกี่ยวกับการต่อสู้ทางการเมือง
- * การเติบโตของระบบข้อมูลข่าวสารช่วยให้เห็นปัญหาและผลกระทบของปัญหาเร็วขึ้น ขณะเดียวกัน ทำให้เห็นประสบการณ์การต่อสู้ของกลุ่มอื่น ซึ่งเป็นแนวทางชี้้นำให้เกิดการร่วมมือระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ในการดำเนินการกดดัน

● ระบบการเมืองการปกครองกับการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

- * การจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันเป็นสิทธิพื้นฐานของการเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย
- * แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในระบอบประชาธิปไตยทุกฉบับจะระบุว่าประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพก็ตาม แต่สิทธิเสรีภาพนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายสำหรับกฎหมายที่จะให้สิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่ม จัดตั้งกลุ่มในรูปขององค์กรและสมาคมนั้นสามารถกระทำได้แต่มิใช่เป็นการรวมกลุ่มทางการเมือง ซึ่งจะกระทำได้เฉพาะในรูปของพรรคการเมืองเท่านั้น
- * การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพกระทำกันในรูปแบบของการรวมกลุ่มชั่วคราวเพื่อการกดดันเป็นกรณีเฉพาะในรูปของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น

กลุ่มจัดตั้งด้วยตนเอง

● จุดมุ่งหมายในการรวมกลุ่ม

- * กลุ่มทางเศรษฐกิจ มีเป้าหมายในการปกป้อง รักษา และ/หรือเรียกร้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอันก่อให้เกิดผลต่อสมาชิกและสาธารณชนในวงกว้าง
- * กลุ่มทางการเมือง มีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยด้วยการเสนอแนะนโยบาย กัดดันเรียกร้องให้ดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งควบคุมการบริหารงานรัฐนอกระบบรัฐสภาอีกด้วย
- * กลุ่มทางสังคม มีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบในการปกป้อง รักษา หรือเรียกร้องผลประโยชน์แก่สังคม ในอดีตมักจะเน้นทางด้านการพัฒนาเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันได้ขยายขอบเขตไปสู่กิจกรรมที่สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เช่น การรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

● บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันที่จัดตั้งด้วยตนเอง

- * บทบาทในการป้องกันหรือเสนอแนะนโยบาย เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนไว้ โดยการเป็นคณะกรรมการหรือที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจแก่ภาครัฐบาล
- * บทบาทในการควบคุมนโยบาย โดยการใช้การต้อรองและการกดดันทั้งทางตรงและทางอ้อมให้รัฐดำเนินนโยบายสาธารณะทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมตามที่แถลงไว้ รวมทั้งการควบคุมการปฏิบัติตามนโยบายตามกำหนดระยะเวลาด้วย

● ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มจัดตั้งด้วยตนเองกับสถาบันการเมืองอื่นๆ

- * ผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจและกลุ่มทางสังคมสามารถสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันการเมืองอื่นๆ ทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน
- * กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้ใช้แรงงานจะมีความสัมพันธ์กับสถาบันการเมืองอื่นๆ ในแนวนอนมากกว่าแนวดิ่ง

● ผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการดำเนินบทบาทในกระบวนการทางการเมืองของกลุ่มจัดตั้ง

- * ผลทางเศรษฐกิจ เกิดสำนึกในการที่จะปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเอง หรือเรียกร้องส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจที่ตนควรมีสิทธิได้รับ อันเป็นการสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- * ผลทางสังคม การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนชนบท เป็นการให้การศึกษาในภาคปฏิบัติแก่ประชาชนทั่วไป และเป็นการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อตนและชุมชน
- * ผลทางการเมือง การพิทักษ์สิทธิพื้นฐานของประชาชน รวมทั้งการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานและการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้น

ไสตท์ศน์ # 12.8

ความขัดแย้งในบทบาทระหว่างกลุ่มจัดตั้งและ / หรือสนับสนุนโดยอำนาจรัฐกับกลุ่มจัดตั้งด้วยตนเอง
และผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาการเมืองไทย

	กลุ่มที่จัดตั้งหรือสนับสนุนโดยรัฐ	กลุ่มที่จัดตั้งด้วยตนเอง
ความแตกต่างด้าน ปรัชญาของการ รวมกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความสำคัญกับเสถียรภาพและความอยู่รอดของอำนาจรัฐ ● ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจทุนนิยมแบบผูกขาดมากกว่าเสรีภาพและความเสมอภาคในการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งทางการเมืองและผลที่ได้ทางเศรษฐกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การมีความเชื่อหรืออุดมการณ์ใดๆ ที่แตกต่างกันบนพื้นฐานของการเคารพสิทธิและหน้าที่ร่วมกัน ● ความเสมอภาคในสิทธิของการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ และการพัฒนาเศรษฐกิจทุนนิยมแบบเสรีนิยมในการแข่งขัน และการกระจายผลได้ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม
ความแตกต่างด้าน วัตถุประสงค์ของการ รวมกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> ● การพยายามต่อต้านตัดทอนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองที่เน้นถึงความสมานฉันท์และเศรษฐกิจทุนนิยมผูกขาด ● ยอมรับความไม่เสมอภาคทางสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> ● การพยายามเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยอมรับความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ และเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีนิยม ● สนับสนุนความเท่าเทียมทางสิทธิ-เสรีภาพ
ความแตกต่างด้าน บทบาทในกระบวนการ ทางการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> ● มีบทบาทในการประสานงานรับนโยบายด้วยการช่วยด้านการบริหารราชการ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการค้ำจุนเสถียรภาพของอำนาจรัฐ 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีบทบาทหลักในการป้อนหรือเสนอแนะนโยบายกับการควบคุมนโยบาย ไม่เห็นนโยบายของรัฐเป็นไปในทิศทางที่ไม่สอดคล้องหรือไม่ทำให้อสนองต่อวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือของประชาชน
ความแตกต่างของ ทางเลือกในการ เมืองไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● การเป็นประชาธิปไตยแบบไทยๆ ที่ปราศจากความแตกต่างทางความคิดและยินยอมให้อำนาจทางการเมืองและทางเศรษฐกิจผูกขาดโดยชนชั้นนำ โดยประชาชนไม่สามารถตรวจสอบและควบคุมตามกระบวนการทางการเมืองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีสิทธิและอำนาจในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของตน และสามารถร่วมรับผิดชอบทางการเมืองได้ด้วยการป้อนนโยบายและการควบคุมตรวจสอบการดำเนินนโยบายได้ตามกระบวนการทางการเมือง

ไสตท์ศน์ # 13.1

ความหมายและความสำคัญของพลังอำนาจทางการเมือง

- พลังอำนาจทางการเมือง หมายถึง กลุ่มสังคมต่างๆ ที่ต้องการรักษาปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลง กติกาและกระบวนการต่างๆ ที่เป็นอยู่ โดยการเคลื่อนไหวให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ หรือสิ่งที่กลุ่มของตนถือว่ามีความสำคัญต่อสมาชิกในกลุ่มของตนหรือต่อสังคมโดยรวม
- แบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ๆ คือ กลุ่มพลังอำนาจที่ต้องการรักษาสถานภาพเดิม กับกลุ่มพลังอำนาจที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสถานภาพเดิม โดยกลุ่มพลังสองฝ่ายนี้จะต่อสู้กันตลอดเวลา โดยมีเป้าหมายเพื่อแย่งหรือทำลายอำนาจทางการเมืองของอีกฝ่ายหนึ่ง

ไสตท์ศน์ # 13.2

ปัจจัยของการดำรงอยู่และมีอิทธิพลของกลุ่มพลังอำนาจทางการเมือง

- อุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่ม
- ความชอบธรรมทางการเมืองของกลุ่ม
- การจัดตั้งองค์กรภายในกลุ่ม
- การเงินของกลุ่ม

ไสตท์ศน์ # 13.3

การใช้อิทธิพลของกลุ่มพลังอำนาจทางการเมือง

- ใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกำลังปราบปรามหรือทำลายกลุ่มพลังฝ่ายตรงข้าม
- ใช้วิธีการข่มขู่กลุ่มอื่นให้ยุติการเคลื่อนไหวต่อต้าน หรือยอมเป็นแนวร่วมทางการเมืองกับฝ่ายตน
- ใช้วิธีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ชวนเชื่อ
- ใช้เงินและอำมิสสินจ้างเพื่อจูงใจ

โสตทัศน์ # 13.5

ผลทางบวกต่อการพัฒนาทางการเมือง	ผลทางลบของกลุ่มพลังทางการเมืองที่ต้องการรักษา สถานภาพเดิมต่อการพัฒนาทางการเมืองไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● เหตุปัจจัยภายนอกที่ทำให้การเมืองไทยเปลี่ยนแปลงไปเป็นประชาธิปไตย <ul style="list-style-type: none"> * ลัทธิจักรวรรดินิยมของตะวันตก * สงครามโลกครั้งที่ 2 * กระแสประชาธิปไตยสากล ● ปัจจัยภายในที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาการเมืองไทย <ul style="list-style-type: none"> * การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยอย่างมีแผน * การขยายโอกาสทางการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำให้รัฐสภากลายเป็นเพียงตรายางในการให้ความชอบธรรมต่อการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร ● ทำให้ระบบราชการได้รับการขยายตัวให้ใหญ่โตขึ้นเพื่อเป็นฐานอำนาจให้แก่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ● ทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถพัฒนาเป็นสถาบันที่เข้มแข็งและทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ● ทำให้ระบบการเมืองขาดเสถียรภาพและประสิทธิภาพ มีการปฏิวัติรัฐประหาร และการจัดตั้งรัฐบาลผสมหลายพรรค ● ทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัดและถูกละเมิด ● ทำให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือคอร์ปชั่น

โสตทัศน์ # 13.6

ปัจจัยที่สนับสนุนแนวโน้มของกลุ่มพลังอำนาจในการเมืองไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● การรวมกลุ่มของบุคคลหลากหลายอาชีพที่มีผลประโยชน์หรือทรรศนะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองคล้ายกัน และพร้อมที่จะแสดงพลังกดดันกลุ่มพลังอื่น หรือรัฐบาลให้รับรู้รับทราบ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพวกเขา ขณะเดียวกันก็มีการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ● รัฐธรรมนูญฉบับ 2540 ได้พยายามวางกติกาให้บุคคลแต่ละคนและกลุ่มพลังต่างๆ มีโอกาสเท่ากันในอันที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการบริหารและการเมืองในทุกระดับ ● แนวโน้มของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีลักษณะเด่นอยู่ 3 กระแสคือ (1) กระแสการเมืองแบบประชาธิปไตย (2) กระแสเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม และ (3) กระแสสังคมที่เน้นเรื่องการเคารพสิทธิมนุษยชน และการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี จะเป็นปัจจัยที่คอยกดดันให้กลุ่มพลังต่างๆ ในสังคมไทยต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดเก่าของตน และยึดถือแนวคิดของโลกเป็นแนวทางในการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมให้สอดคล้องกับกระแสยุคโลกาภิวัตน์

ไสตท์ศน์ # 14.1

ความหมายของการเมืองการปกครองท้องถิ่น

การเมืองท้องถิ่น

- การจัดสรรแบ่งปันสิ่งมีคุณค่าในสังคมระดับท้องถิ่นที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

การปกครองท้องถิ่น

- การที่ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างมีอิสระในขอบเขตอำนาจหน้าที่และกิจการที่ได้รับมอบจากรัฐบาลกลาง

การเมืองการปกครองท้องถิ่น

- รูปแบบการเมืองการปกครองตนเองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเพื่อจัดสรรแบ่งปันสิ่งมีคุณค่าในท้องถิ่น ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการได้อย่างเป็นอิสระภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

ไสตท์ศน์ # 14.2

แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความสำคัญของการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

- ประเทศที่การเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นเข้มแข็งจะทำให้ระบอบการเมืองการปกครองของประเทศโดยรวมมีเสถียรภาพและมั่นคง
- เป็นสถาบันทางการเมืองที่ให้ความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน และเป็นสถาบันทางการเมืองสำหรับบุคลากรทางการเมืองที่ต้องการเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง
- เป็นรูปแบบการปกครองที่มีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางในการบริหารประเทศ

ลักษณะสำคัญของการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

- เป็นนิติบุคคล
- ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม
- มีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบเป็นการเฉพาะที่ได้รับมอบหมายจากรัฐ
- มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ
- มีอำนาจในการจัดหาและใช้จ่ายอย่างเป็นอิสระตามสมควร

โสตทัศน์ # 14.2 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- บทบาทในฐานะผู้ส่งเสริมประชาธิปไตยท้องถิ่น (local democracy)
- บทบาทในฐานะผู้ให้บริการ เพื่อให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น
- บทบาทในฐานะผู้กระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น
- บทบาทในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย
- บทบาทในฐานะผู้ประสานนโยบายของรัฐบาลกลางกับท้องถิ่น

โสตทัศน์ # 14.3

ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ที่มาของการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศนั้น ๆ
- ความเจริญทางเศรษฐกิจ
- การศึกษา

หน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

- หน้าที่พื้นฐาน ได้แก่ การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การจัดเก็บภาษีอากร เป็นต้น
- หน้าที่ทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ
- หน้าที่ทางด้านการพัฒนาสังคม ได้แก่ การให้การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น

การจัดรูปแบบการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

- การจัดรูปแบบการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรูปแบบการเมืองการปกครองของประเทศ
- การจัดรูปแบบการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นตามสภาพพื้นที่และลักษณะชุมชน
- การจัดรูปแบบการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นตามนโยบายรัฐบาล

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองระดับชาติกับการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น

- สถาบันนิติบัญญัติจะเป็นผู้กำหนดกรอบการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของทั้งประเทศภายใต้กติกาหลักทางการเมืองเดียวกันคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่มีผลใช้บังคับโดยทั่วทั้งสังคมคือ พระราชบัญญัติ การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองระดับท้องถิ่นก็อยู่ภายใต้กรอบกติกาและกฎหมายดังกล่าว
- การเมืองระดับชาติโดยสถาบันรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหารประเทศในกิจกรรมหลักด้านต่างๆ ของรัฐ ซึ่งนโยบายเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อการเมืองระดับท้องถิ่นด้วย
- การเมืองระดับชาติโดยสถาบันตุลาการเป็นผู้มีบทบาทในการปกป้องรักษาความยุติธรรมที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนทั่วทั้งสังคม

การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

- การจัดตั้งสุขาภิบาลใน พ.ศ. 2440 (รัชกาลที่ 5) ในเขตกรุงเทพฯ เรียกว่า สุขาภิบาลกรุงเทพฯ ต่อมาได้ขยายออกไปที่จังหวัดสมุทรสาคร เรียกว่า สุขาภิบาลท่าฉลอม
- ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัชกาลที่ 7 ทรงมีพระราชดำริที่จะปรับปรุงการปกครองในระดับท้องถิ่นให้เป็นเทศบาลจึงได้ทรงตั้งคณะกรรมการศึกษาระบบเทศบาลต่างประเทศใน พ.ศ. 2470 และจัดตั้งคณะกรรมการร่างกฎหมายเพื่อจัดตั้งเทศบาลขึ้น แต่ยังไม่ทันดำเนินการก็เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเสียก่อน

การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

- รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยเฉพาะในรูปของเทศบาลโดยได้ตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 และกำหนดให้มีสภาจังหวัดเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแนะนำแก่กรมการจังหวัดโดยยังไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากราชการบริหารส่วนภูมิภาค
- รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ตราพระราชบัญญัติสุขาภิบาลขึ้นใหม่ใน พ.ศ. 2495 และในปีต่อมาก็ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลใหม่เรียกว่า พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
- ต่อมาได้มีการตรากฎหมายปกครองท้องถิ่นอีก 2 ฉบับ จัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบล คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 รัฐบาลยังได้จัดให้มีรูปแบบสภาตำบลขึ้นมา 2 รูปแบบใน พ.ศ. 2499 และ พ.ศ. 2509
- พ.ศ. 2515 สมัยรัฐบาลจอมพลถนอม ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ยกเลิกรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลเนื่องจากมีปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ประสบผลสำเร็จ
- ต่อมาใน พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2521 ได้เกิดหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้นมาอีก 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา
- หลังจาก พ.ศ. 2540 เกิดการเปลี่ยนแปลงกับการปกครองท้องถิ่นไทยอย่างมาก มีการเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลที่เดิมมีอยู่ 980 แห่ง โดยปรับให้เป็นเทศบาลตำบลทั้งหมด มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ 4 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปพิเศษ (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการกระจายภารกิจหน้าที่ และรายได้จากส่วนกลางไปให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมากขึ้น

ไสตทัศน์ # 14.5

รัฐธรรมนูญกับการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

- รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติชัดเจนว่า “สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรือมาจากความเห็นของสภาท้องถิ่น” ทำให้ข้าราชการประจำไม่สามารถดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อีกต่อไป
- ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมหรือกำกับดูแลการปกครองท้องถิ่นว่า ต้องทำเท่าที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศส่วนรวม
- ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ปรากฏว่า ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้มีบทบัญญัติที่เปิดทางให้เมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัดได้ (มาตรา 78) ซึ่งก็หมายความว่า ในอนาคตอาจมีจังหวัดที่มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ทั้งจังหวัดและมีการเลือกตั้งผู้บริหารจังหวัดโดยตรง

ไสตทัศน์ # 14.6

แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 284 บัญญัติให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจขึ้น โดยมีคณะกรรมการคณะหนึ่งทำหน้าที่ในการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง และการจัดสรรส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ
- ใน พ.ศ. 2542 ได้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมีการจัดตั้งคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการกระจายอำนาจ

ไต่ถาม # 14.7

องค์การบริหารส่วนจังหวัด

การจัดตั้ง

- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 ระบุให้มีสภาจังหวัดทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่กรมการจังหวัด โดยไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล
- เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498
- ต่อมาใน พ.ศ. 2540 มีการยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 และให้ใช้พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แทน

องค์ประกอบ

- นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาจากการเลือกตั้งโดยอ้อมจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และมีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งจากสมาชิกสภาจังหวัดจำนวนตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด
- สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วยสมาชิกสภาจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละอำเภอ อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี จำนวนสมาชิกสภาจังหวัดขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในจังหวัด

ไต่ถาม # 14.8

เทศบาล

การจัดตั้ง

- จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดเทศบาลออกเป็น 3 ประเภท โดยในการจัดตั้งเทศบาลให้คำนึงถึงจำนวนและความหนาแน่นของประชากร ความสำคัญทางการปกครองของพื้นที่และรายได้
- เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร

องค์ประกอบ

- สภาเทศบาล มาจากการเลือกตั้งจากประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยสภาเทศบาลตำบลมีจำนวนสมาชิกสภา 12 คน สภาเทศบาลเมืองมีจำนวนสมาชิกสภา 18 คน และสภาเทศบาลนครมีจำนวนสมาชิกสภา 24 คน
- คณะเทศมนตรี ประกอบด้วยนายกเทศมนตรีและเทศมนตรีอีก 2-4 คน กรณีที่เป็นเทศบาลตำบลและเทศบาลเมือง ให้มีเทศมนตรีได้ 2 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้วมีจำนวน 3 คน กรณีที่เป็นเทศบาลนคร ให้มีเทศมนตรีได้ 4 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้ว มีจำนวน 5 คน ใน พ.ศ. 2543 มีการแก้ไขกฎหมายเทศบาล ให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีได้โดยตรง เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เสถียรภาพในการบริหารงานเทศบาล
- นายกเทศมนตรี มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และมีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 2 คน

องค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดตั้ง

- ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 และถูกยุบเลิกไปโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515
- ต่อมาใน พ.ศ. 2537 รัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้มีการผลักดันให้มีพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
- สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทอาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้

องค์ประกอบ

- สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ สมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้น หมู่บ้านละ 2 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน
- คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยประธานกรรมการบริหารหนึ่งคนและกรรมการบริหารจำนวนสองคน เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

โลศตทัศน์ # 14.10

องค์การปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษ-กรุงเทพมหานคร

การจัดตั้ง

- ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ให้กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นโดยกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน
- ต่อมาใน พ.ศ. 2528 ได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาใช้แทนกฎหมายเดิมเพื่อให้กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงตามหลักการปกครองท้องถิ่นมากขึ้นด้วยการเพิ่มอำนาจหน้าที่และความเป็นอิสระในการบริหารงานและรายได้

องค์ประกอบ

- สภากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งโดยถือเกณฑ์ราษฎรหนึ่งแสนคนต่อผู้แทนหนึ่งคน เศษของหนึ่งแสนถ้าถึงห้าหมื่นคนให้ถือเป็นหนึ่งแสน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร
- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งราษฎรเลือกตั้งโดยวิธีการลงคะแนนเสียงโดยตรงและลับ อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามนโยบายและกฎหมายต่างๆ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสามารถเสนอกระทรวงมหาดไทยให้ยุบสภาได้ แต่สภากรุงเทพมหานครไม่มีสิทธิลงมติไม่ไว้วางใจผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและคณะบริหาร จนทำให้ต้องออกจากตำแหน่งได้
- สภาเขตประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งมีจำนวนอย่างน้อยเขตละ 7 คน สมาชิกสภาเขตมีอายุคราวละ 4 ปี มีหน้าที่หลักเกี่ยวข้องกับผู้อำนวยการเขต และสภากรุงเทพมหานคร

ไสตท์ศน์ # 14.11

องค์การปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษ - พัทยา

การจัดตั้ง

- ใน พ.ศ. 2521 รัฐบาลได้เสนอร่างกฎหมายจัดตั้งเมืองพัทยา คือนำรูปแบบผู้จัดการการเมือง การปกครองส่วนท้องถิ่น (City Manager) อย่างที่มีในสหรัฐอเมริกามาใช้โดยผู้จัดการจะเป็นนักบริหารมืออาชีพถูกจ้างเข้ามาบริหารโดยมีสัญญาและกำหนดเวลาในการบริหารงาน
- จนกระทั่งใน พ.ศ. 2542 มีการยกเลิกกฎหมายเดิม และมีกฎหมายใหม่ซึ่งเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารเมืองพัทยาใหม่ กล่าวคือ ให้มีการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาโดยตรงเช่นเดียวกับเทศบาลเพื่อทำหน้าที่บริหารงานเทศบาล

องค์ประกอบ

- สภาเมืองพัทยา ประกอบด้วยสมาชิกสภาเมืองพัทยา 24 คน เลือกตั้งโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี มีประธานสภาเมืองพัทยา 1 คน รองประธานสภา 2 คน สภาเมืองพัทยามีหน้าที่ในการออกข้อบัญญัติเมืองพัทยา
- นายกเมืองพัทยา มาจากเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และนายกเมืองพัทยาสามารถแต่งตั้งรองนายกเมืองพัทยา จำนวนไม่เกิน 4 คน มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเมืองพัทยา และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเมืองพัทยาและลูกจ้างเมืองพัทยา

ไสตท์ศน์ # 14.12

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

- ตัวแทนของส่วนกลาง (ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ) มีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติราชการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบบังคับของทางราชการ
- ตัวแทนของส่วนกลางมีอำนาจในการเพิกถอน หรือระงับการปฏิบัติของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้
- ในกรณีของกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

การปฏิรูปการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย

การพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น

- ปรับปรุงโครงสร้างการเมืองการปกครองท้องถิ่นไทยให้มีความเข้มแข็ง โดยให้ผู้บริหารของท้องถิ่นทุกประเภทสามารถมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน
- ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นกันบ่อยครั้งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความตื่นตัวและมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นมากขึ้น
- กำหนดให้คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ต้องมีการพบปะกับประชาคมท้องถิ่น เพื่อทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่น มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น และประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น

การพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่น

- นำระบบการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์มาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น
- กำหนดให้คณะผู้บริหาร ต้องจัดทำแผนปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารท้องถิ่น เพื่อให้บริการที่จัดให้แก่ประชาชนมีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ
- พัฒนาขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนพัฒนาระยะยาว หรือแผนกลยุทธ์
- พัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้
- ปรับปรุงระบบการคลังท้องถิ่น
- ส่งเสริมให้มีการจัดทำจรรยาบรรณของบุคลากรท้องถิ่น และให้มีมาตรการส่งเสริมให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

การปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ปรับบทบาทราชการบริหารส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ให้ทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแล และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น
- ส่งเสริมให้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีบทบาทในการกำกับ ดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้มากขึ้น
- ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นรวมกลุ่มประชาคม และมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อคิด ความเห็น และติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้บริหารท้องถิ่น

โสตทัศน์ # 15.1

ความหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการเมืองและการปฏิรูปการเมือง

ความหมายของ “การพัฒนาทางการเมือง” (Political Development) รวบรวมโดย ลูเซียน พาย (Lucian Pye)

- รากฐานทางการเมืองของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือเป็นสภาพของระบบการเมืองที่จะเอื้ออำนวยต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ
- เป็นเครื่องมือทางการเมืองของสังคมอุตสาหกรรม
- ความทันสมัยทางการเมือง
- การก่อให้เกิดรัฐชาติ
- การพัฒนาทางการเมืองและการบริหารและกฎหมาย
- การระดมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของมวลชน
- การสร้างระบอบประชาธิปไตย
- ความมีเสถียรภาพและการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบแบบแผน
- การระดมพลและอำนาจ เป็นการเน้นถึงประสิทธิภาพของระบบการเมืองในการทำงาน
- ลักษณะหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

องค์ประกอบของการพัฒนาการเมือง 3 ประการที่เสนอโดยลูเซียน พาย

- ความเท่าเทียมกันทางกฎหมายและทางการเมือง
- ความสามารถของระบบการเมือง ที่จะตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ของประชาชนได้
- การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างและมีความชำนาญเฉพาะ (differentiation and specialization)

จุดมุ่งหมายของ “การพัฒนาการเมือง” อาจพิจารณาได้รวม 3 ประการใหญ่ๆ คือ

- ความชอบธรรมของระบบการเมือง
- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเมือง
- เสถียรภาพของระบบการเมือง

ปัญหาของการเมืองไทย

- **ปัญหาด้านความชอบธรรมทางการเมือง** การใช้เงินเป็นเครื่องมือในการแสวงหาอำนาจ และการขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบระบบการบริหารราชการแผ่นดิน
- **ปัญหาการขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมือง**
 - * ด้านนิติบัญญัติ นักการเมืองและพรรคการเมืองให้ความสนใจงานด้านนิติบัญญัติน้อย แต่ไปให้ความสำคัญกับการบริหารมากกว่า ฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่เป็นเพียง “ตรายาง”
 - * ด้านการบริหาร การจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีในระบบโควตาโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถ ส่งผลให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- **ปัญหาการไร้เสถียรภาพทางการเมือง** ปัญหาการขาดความชอบธรรม และปัญหาด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมือง นำไปสู่สภาพการไร้เสถียรภาพทางการเมืองเรื้อรัง และจำเป็นต้องแก้ไขด้วยการปฏิรูปการเมือง

แนวทางการพัฒนาการเมืองไทยโดยการวางแผนพัฒนาการเมือง

- การพัฒนาการเมืองไทยเพื่อไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นแนวคิดที่มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่รัชกาลที่ 5 แนวความคิดที่เป็นรูปธรรม ซึ่งแม้จะไม่ได้ทรงมีเจตนาที่จะวางพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในกิจการของท้องถิ่นขึ้นเป็นครั้งแรก ก็คือการจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอม ใน พ.ศ. 2448 และหลังจากนั้นได้มีการขยายการจัดตั้งสุขาภิบาลไปในท้องถิ่นต่างๆ โดยการตราพระราชบัญญัติการจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451)
- ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ทรงมีพระราชดำริในการพัฒนาการเมืองโดยการสร้างเมืองจำลองที่มีชื่อว่า “ดุสิตธานี” พ.ศ. 2461 เพื่อเป็นเครื่องมือในการสอนระบอบประชาธิปไตยให้แก่ข้าราชการและข้าราชการ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลชั้นนำแห่งยุค
- ในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงมีพระราชดำริเห็นว่า ในอนาคตประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแน่นอน จึงทรงวางแผนพัฒนาการเมืองเพื่อนำไปสู่ระบอบประชาธิปไตย 3 รูปแบบด้วยกัน คือ
 - * การวางแผนร่างรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน
 - * การจัดเตรียมจัดการปกครองแบบเทศบาล
 - * การจัดตั้งสภากรรมการองคมนตรี

โลตทัศน์ # 15.3 (ต่อ)

- การวางแผนพัฒนาการเมืองภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มีลักษณะเป็นเชิงนโยบายของรัฐบาลหรือเจตจำนงของคณะผู้ปกครอง ตัวอย่างเช่น หลัก 6 ประการของคณะราษฎร เพื่อเป็นแนวทางในการปกครองประเทศ แต่การกำหนดหลักการในเชิงนโยบายเช่นนี้ ไม่ได้มีลักษณะเป็นแผนในการดำเนินการที่กำหนดขั้นตอนและเงื่อนไขระยะเวลา แต่ก็อาจถือเป็นแนวทางในการพัฒนาการเมืองได้
- การวางแผนพัฒนาการเมืองในสมัยรัฐบาลนายถนอมินทร์ กรัยวิเชียร ได้กำหนดขั้นตอนการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ออกเป็น 3 ระยะๆ ละ 4 ปี รวมทั้งสิ้น 12 ปี แต่ไม่ได้รับการยอมรับทั้งในแวดวงวิชาการและสังคมโดยรวม ตรงกันข้ามแนวทางนี้ก็กลับถูกมองว่าเป็นแนวทางของการวางแผนเพื่อครองอำนาจในระยะยาวของรัฐบาลถนอมินทร์มากกว่า
- การวางแผนพัฒนาการเมืองเริ่มเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นนับตั้งแต่รัฐบาลหลัง พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 77 ให้รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง ดังนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญกร่างแผนพัฒนาการเมืองแห่งชาติขึ้นทำหน้าที่ยกร่างแผนพัฒนาการเมืองและเตรียมที่จะประกาศใช้อย่างเป็นทางการต่อไป

โลตทัศน์ # 15.4

ร่างแผนพัฒนาการเมืองไทย ของคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์

- แผนพัฒนาองค์ประกอบสำคัญทางการเมือง 6 แผน คือ
 - * แผนพัฒนาอุดมการณ์และจิตสำนึกประชาธิปไตยให้แก่คนไทย
 - * แผนพัฒนาทางธรรมนิยมประเพณีที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย
 - * แผนพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองไทยให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย
 - * แผนพัฒนาสถาบันทางการเมืองให้สามารถเป็นหลักประกันที่มั่นคงของระบอบประชาธิปไตย
 - * แผนพัฒนาพลังเคลื่อนไหวทางการเมือง
 - * แผนปรับปรุงกระบวนการเลือกตั้งของไทยให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม
- การวางเป้าหมายแบ่งเป็นทั้งระยะยาวและระยะสั้น
 - * แผนระยะยาว มีระยะ 20 ปี คือ 2535-2555 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่จะได้รับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้อยู่ในระดับสากลได้ โดยแก้ไขข้อบกพร่องของสภาพปัจจุบันได้ทั้งหมด
 - * แผนระยะสั้น มีระยะเวลา 5 ปี แบ่งออกเป็น 4 ระยะคือ 2535-2540 2541-2545 2546-2550 2551-2555 สำหรับในขั้นแรกจะตั้งเป้าหมายของแผน 5 ปี ระยะที่ 1 เสียก่อน แล้วจึงทำการการติดตามผล การปรับแผน การปรับเป้าหมายและการวางแผนระยะต่อไป
- กำหนดองค์ประกอบหรือปัจจัยของระบอบประชาธิปไตยที่พึงประสงค์ โดยการยกปัจจัยอันเป็นองค์ประกอบโครงสร้างขั้นสูงก่อนไปตามลำดับ จนถึงองค์ประกอบขั้นโครงสร้างพื้นฐานในภายหลัง พร้อมทั้งองค์ประกอบทางสังคมวัฒนธรรม อันเป็นลักษณะนามธรรม ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากประสบการณ์ ในอดีตมาประกอบ

ไสตท์ศน์ # 15.5

ร่างแผนพัฒนาการเมือง ของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง

- การวางแผนพัฒนาการเมืองเริ่มต้นจากการวางกรอบไว้ 4 กรอบใหญ่ๆ การวางแผนทั้ง 4 กรอบนั้น จะแบ่งเป็นแผนระยะสั้น (ภายในเวลา 2 ปี) และระยะยาว (ภายในเวลา 5 ปี) โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้
 - * กรอบที่หนึ่ง การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของผู้ปฏิบัติการทางการเมือง
 - * กรอบที่สอง การใช้อำนาจของผู้ปฏิบัติการทางการเมือง
 - * กรอบที่สาม การเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน การเปิดโอกาสให้มีการรวมกลุ่มในทางการเมืองในลักษณะของกลุ่มผลักดัน
 - * กรอบที่สี่ การสร้างสรรค์พัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ไสตท์ศน์ # 15.6

ร่างแผนพัฒนาการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ของ คณะกรรมการวิสามัญกร่างแผนพัฒนาการเมืองแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร

- **ปัญหาหลักของพัฒนาการเมืองของไทย**
 - * ความไม่เข้มแข็งของวัฒนธรรมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นผลมาจากโครงสร้างทางการเมืองและทางสังคมของไทยดั้งเดิมส่วนที่ล้าหลังและตกทอดมาโดยปราศจากการพัฒนาสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ
 - * อำนาจเผด็จการ และความฉ้อฉลที่เข้าครอบงำการเมืองไทยในระยะหลัง สะท้อนออกมาในรูปของสถาบันการเมืองที่รวมศูนย์อำนาจเป็นระบบปิด ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ไม่สามารถรองรับแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อคนส่วนใหญ่ได้อย่างจริงจัง ไม่เปิดช่องให้มีการตรวจสอบ ไม่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมและไม่มีการกระจายความเสมอภาคในโอกาสแก่คนส่วนใหญ่ และโครงสร้างทางสังคมและการเมือง
- **ภารกิจของแผนพัฒนาการเมือง**
 - * แผนพัฒนาการเมืองจะต้องมุ่งต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย
 - * แผนพัฒนาการเมืองจะต้องมุ่งต่อการพัฒนาวิถีทางการเมืองและกลไกทางสังคมให้เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามวิถีทางประชาธิปไตย และนำไปสู่ความเสมอภาคในโอกาสทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และทางสังคม
 - * การส่งเสริมวัฒนธรรม ยกระดับจิตสำนึกทางการเมือง

ไสตท์ศน์ # 15.6 (ต่อ)

● กรอบการวางแผนพัฒนาการเมือง

- * ร่างแผนพัฒนาการเมืองว่าด้วยการคุ้มครองและขยายสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
- * ร่างแผนพัฒนาการเมืองว่าด้วยโครงสร้างอำนาจสถาบันการเมืองการปกครองและสถาบันอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กระบวนการเข้าสู่อำนาจ และการตรวจสอบการใช้อำนาจ
- * ร่างแผนพัฒนาการเมืองว่าด้วยการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ไสตท์ศน์ # 15.7

ปัญหาและอุปสรรคในการวางแผนพัฒนาการเมืองไทย

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามแผนพัฒนาการเมือง	ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง
<ul style="list-style-type: none"> * มุมมองที่แตกต่างกันถึงความจำเป็นต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง ตลอดทั้งกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง และความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการกำหนดแนวทางหรือเนื้อหาสาระของแผนพัฒนาการเมือง เป็นอุปสรรคต่อการนำแผนพัฒนาการเมืองไปปฏิบัติ * การปฏิบัติขึ้นอยู่กับบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะตัวผู้นำทางการเมือง กลไกต่างๆ โดยเฉพาะกลไกรัฐที่มีส่วนสำคัญในภาคปฏิบัติ ตลอดจนความพร้อมของประชาชนเป็นสำคัญ 	<ul style="list-style-type: none"> * มักเริ่มต้นจากปัญหาพื้นฐานซึ่งเป็นมุมมองแนวความคิดที่แตกต่างกันว่า การพัฒนาการเมืองสามารถกระทำโดยการวางแผนพัฒนาการเมืองได้หรือไม่ * กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเมืองแทบจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคคลกลุ่มอื่นๆ หรือประชาชนส่วนใหญ่แม้แต่น้อย หรือแม้เปิดโอกาสให้ ก็แต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

โสตทัศน์ # 15.8

การปฏิรูปการเมืองแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม

- แนวคิดของการปฏิรูปการเมืองแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมเริ่มต้นในประเทศไทยเมื่อประมาณ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2534 ภายใต้การนำเสนอโดย ศ.ดร. อมร จันทรสมนบุรณ์ และได้รับการสานต่อในทางปฏิบัติโดย คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) ที่มี นพ.ประเวศ วะสี เป็นประธานคณะกรรมการ
- ต่อมาในวันที่ 8 สิงหาคม 2538 รัฐบาลบรรหาร ก็ได้ลงนามในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี อนุมัติแต่งตั้ง คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง (คปก.) โดยมีนายชุมพล ศิลปอาชา เป็นประธาน ซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 211 เพื่อให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ
- สภาร่างรัฐธรรมนูญได้รับการจัดตั้งขึ้นมีสมาชิก 99 คน ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และสามารถประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำมากที่สุด และเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง” โดยมีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของระบบการเมืองทั้งระบบ

โสตทัศน์ # 15.9

ข้อเสนอของแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมกับการแก้ไขปัญหาการเมืองไทย

- ส่วนที่หนึ่ง ว่าด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์
- ส่วนที่สอง ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ตลอดจนองค์การตรวจสอบควบคุมที่เป็นอิสระ
 - * จะมีเนื้อหาบัญญัติเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของพลเมือง โดยการรับรองสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยฉบับอื่นๆ ได้บัญญัติไว้และเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเพิ่มเติมหลักการที่เกี่ยวกับสิทธิใหม่ๆ เช่น สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ สิทธิของชุมชนในการจัดการทรัพยากร สิทธิในการดำเนินการตามประเพณีและวัฒนธรรม การรับรองความเสมอภาคของสิทธิสตรี และให้ความสำคัญกับการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก เป็นต้น
 - * คพป. เสนอว่า รัฐธรรมนูญจะต้องตั้งองค์การตรวจสอบขึ้นอย่างน้อย 6 องค์กร คือ
 - ◆ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
 - ◆ ระบบอิมพีชเมนต์ (Impeachment)
 - ◆ ศาลยุติธรรม ซึ่งจะต้องมีบทบัญญัติรับรองความเป็นอิสระในการพิพากษาอารรถคดีของศาลยุติธรรมไว้ในรัฐธรรมนูญ
 - ◆ ศาลปกครองเพื่อพิจารณาคดีทางการปกครอง
 - ◆ ระบบตรวจเงินแผ่นดิน โดยมีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
 - ◆ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

โสตทัศน # 15.9 (ต่อ)

● ส่วนที่สาม ว่าด้วยรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและความสัมพันธ์ของสององค์กรนี้ต่อกัน

* ข้อเสนอการปฏิรูประบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม เสนอรัฐสภาแบบไตรภาค

- ◆ สภาแรก คือ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยระบบเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียวเสียงข้างมากสูงสุดระบอบเดียว มีบทบาทเป็นผู้แทนของราษฎรทั้งเขตเมืองและชนบท
- ◆ สภาที่สอง คือ พฤษสภา มีบทบาทเป็นผู้แทนของราษฎรของประเทศที่มีคุณภาพสูง สมาชิกมาจากการเสนอชื่อของพรรคการเมือง ผู้ลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคใดพรรคหนึ่งได้เพียงบัญชีเดียว และให้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง
- ◆ สภาที่สาม คือ สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลและสภาทั้งสองให้ความเห็นชอบในกิจการสำคัญของบ้านเมือง เช่น การสืบราชสมบัติ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การประกาศสงคราม ฯลฯ มีที่มาสองทาง ทางแรก โดยตำแหน่ง ประกอบด้วยบุคคลสำคัญทางการเมืองและระบบราชการ เช่น อดีตนายกรัฐมนตรีนายอดีตประธานศาลฎีกา ฯลฯ ทางที่สอง โดยการแต่งตั้ง ประกอบด้วยสมาชิก 70 คน มาจากการคัดเลือกโดยคณะกรรมการร่วมระหว่างพฤษสภาและสภาผู้แทนราษฎรจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากตัวแทนองค์กรวิชาชีพและอาชีพทั้งหลาย

* ข้อเสนอให้ระบบพรรคการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

- ◆ การกำหนดโครงสร้างพรรคระดับภาคและสาขาพรรคประจำจังหวัด
- ◆ การให้อำนาจคณะกรรมการบริหารพรรคระดับชาติเป็นผู้คัดเลือกคนลงสมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ
- ◆ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้พรรคการเมืองเป็นสัดส่วนที่ได้รับคะแนนจากทั่วประเทศ เพื่อให้พรรคการเมืองเป็นอิสระจากผู้ให้เงินอุดหนุน
- ◆ การทำบัญชีทรัพย์สินทั้งหมดให้มีการตรวจสอบโดยระบบตรวจเงินแผ่นดินและสาธารณะ
- ◆ การบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง

* การจัดระบบเลือกตั้งแบบ 2 ระบบผสมกัน

- ◆ ใช้ระบบสัดส่วนตามบัญชีรายชื่อพรรค 100 คน
- ◆ ระบบเสียงข้างมากเขตละคนตามจำนวน ส.ส. 1 คนต่อประชากร 200,000 คน

* การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการมากขึ้น

* การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส

- ◆ มาตรการเพิ่มภาวะผู้นำที่แท้จริงให้นายกรัฐมนตรีให้เป็นอิสระจากพรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรที่จะตัดสินใจปฏิรูปเรื่องสำคัญของบ้านเมืองได้ และเพื่อให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำที่แท้จริงและมีอิสระจากพรรคและสภาผู้แทนราษฎรตามสมควร

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิรูปการเมืองไทยแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม

- ปัญหาด้านสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
- ปัญหาด้านนักรการเมืองและพรรคการเมือง
- ปัญหาด้านประชาชน
- ปัญหาด้านการควบคุมตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
- ปัญหาข้าราชการประจำ
- และปัญหาด้านอื่นๆ ที่พึงพิจารณา

แบบประเมินผลตนเองหลังเรียนสำหรับการสอนเสริม

ครั้งที่ 2

ชุดวิชา สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย

คำสั่ง ขอให้นักศึกษาอ่านคำถามแล้วเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษรหน้าข้อคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. สถาบันพระมหากษัตริย์ยุคสมัยใหม่ปรากฏอยู่ในรัฐประเภทใด
 - ก. นครรัฐ
 - ข. อาณาจักร
 - ค. จักรวรรดิ
 - ง. รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์
 - จ. รัฐในสมัยกลาง

2. การเมืองการปกครองแบบชุมชนมีอิทธิพลต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในสมัยใดมากที่สุด
 - ก. สุโขทัย
 - ข. อยุธยา
 - ค. ธนบุรี
 - ง. รัตนโกสินทร์
 - จ. หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

3. พระมหากษัตริย์ของไทยพระองค์ใดที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในความหมายที่แท้จริง
 - ก. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
 - ข. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
 - ค. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
 - ง. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - จ. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

4. สถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเคยถูกทำลายพระราชอำนาจโดยคณะราษฎรภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้รับการฟื้นฟูขึ้นในสมัยนายกรัฐมนตรีคนใด
 - ก. พระยามโนปกรณนิติธาดา
 - ข. พระยาพหลพลพยุหเสนา
 - ค. จอมพล ป. พิบูลสงคราม
 - ง. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
 - จ. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

5. ความต่อเนื่องยาวนานของสถาบันพระมหากษัตริย์กว่า 700 ปีของไทย ส่งผลให้สถาบันพระมหากษัตริย์มีคุณลักษณะสำคัญที่ยึดตามหลักแนวคิดใด
- เสรีนิยม
 - ทุนนิยม
 - อุดมคตินิยม
 - สังคมนิยม
 - อนุรักษนิยม
6. สภาสูงในสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นจากสาเหตุข้อใด
- การถ่วงอำนาจสภาล่าง
 - การประนีประนอมระหว่างรัฐใหญ่กับรัฐเล็ก
 - ความต้องการของประชาชน
 - ข้าราชการระดับสูง
 - ไม่มีข้อใดถูกต้อง
7. ข้อใด**ไม่**จัดเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
- การตั้งกระทู้ถามรัฐบาล
 - การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล
 - การควบคุมการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล
 - การริเริ่มในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ
 - การรับฟังการแถลงนโยบายของรัฐบาลก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน
8. รัฐธรรมนูญฉบับใดที่กำหนดให้รัฐสภามีบทบาทมากทางการเมืองไทย
- ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475
 - รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475
 - รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489
 - ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502
 - รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511
9. บทบาทของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจตามบทเฉพาะกาลในช่วง 4 ปีแรกมีฐานะเช่นไร
- มีอำนาจเท่าเทียมกัน
 - สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจมากกว่า
 - วุฒิสภามีอำนาจมากกว่า
 - คลุมเครือ
 - วุฒิสภามีบทบาทหน้าที่เพียงกลั่นกรองกฎหมาย

10. ข้อใดไม่ใช่สาเหตุของการที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เข้ายึดอำนาจในการบริหารประเทศ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534
- ก. รัฐบาลมีพฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวง
 - ข. รัฐสภาใช้อำนาจมากเกินไป
 - ค. รัฐบาลต้องการทำลายสถาบันทหาร
 - ง. รัฐบาลพยายามบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์
 - จ. รัฐบาลเป็นเผด็จการรัฐสภา
11. ข้อใดคือกฎหมายที่มีศักดิ์และลำดับชั้นเป็นอันดับที่สองรองจากรัฐธรรมนูญ
- ก. พระราชบัญญัติ
 - ข. ประกาศพระบรมราชโองการ
 - ค. พระราชกฤษฎีกา
 - ง. พระราชกำหนด
 - จ. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
12. ในประเทศที่ใช้ระบบประธานาธิบดี บุคคลใดคือผู้มีอำนาจลงนามประกาศใช้กฎหมาย
- ก. ประธานศาลฎีกา
 - ข. ประธานวุฒิสภา
 - ค. ประธานสภาผู้แทนราษฎร
 - ง. ประธานรัฐสภา
 - จ. ประธานาธิบดี
13. การพิจารณากฎหมายโดยหลักสากลแบ่งออกเป็น 3 วาระ วาระที่ 2 เป็นการพิจารณาอะไร
- ก. หลักการของร่างกฎหมาย
 - ข. รายละเอียดของร่างกฎหมาย
 - ค. ผลกระทบของร่างกฎหมายที่มีต่อสาธารณชน
 - ง. หลักการและรายละเอียดของร่างกฎหมาย
 - จ. ลงมติว่าสมควรจะประกาศใช้ร่างกฎหมายนั้นหรือไม่

14. ข้อใดคือความแตกต่างของการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติอื่นๆ ไป

- ก. พิจารณาเฉพาะในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น
- ข. พิจารณาเพียงวาระเดียวคือจะประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณหรือไม่เท่านั้น
- ค. ต้องพิจารณาร่วมกันในที่ประชุมรัฐสภาเท่านั้น
- ง. การพิจารณาในที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และในที่ประชุมของวุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
- จ. ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรให้พิจารณา 3 วาระ แต่ในการพิจารณาของวุฒิสภาให้พิจารณาเพียงวาระเดียวคือจะประกาศใช้หรือไม่

15. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด

- ก. ต้องกระทำในที่ประชุมรัฐสภาเท่านั้น
- ข. พิจารณาเพียงวาระเดียวทั้งในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา
- ค. พิจารณาเฉพาะในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น
- ง. พิจารณาเฉพาะในที่ประชุมวุฒิสภาเท่านั้น
- จ. มีการกำหนดวิธีการลงมติคะแนนเสียงที่เห็นชอบไว้เป็นพิเศษ

16. ข้อใดคือกลุ่มที่เน้นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น

- ก. พรรคการเมือง
- ข. สมาพันธ์ประชาธิปไตย
- ค. สมาคมอุตสาหกรรมไทย
- ง. กลุ่มสิทธิมนุษยชน
- จ. กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

17. ข้อใดคือบทบาทของทั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน

- ก. การออกกฎหมาย
- ข. การกำหนดนโยบาย
- ค. การปกป้องรักษาอุดมการณ์และผลประโยชน์
- ง. การควบคุมนโยบาย
- จ. การรักษาและพัฒนาความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม

18. ปัจจัยในข้อใดที่ทำให้การขยายตัวและการขยายบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร
- ก. มีความผูกพันภายในกลุ่มคับแคบอยู่แต่แวดวงที่ใกล้ชิดกับผู้นำกลุ่ม
 - ข. ได้รับการศึกษาน้อย
 - ค. ขาดวิสัยทัศน์
 - ง. อิทธิพลของพุทธศาสนา
 - จ. ความเชื่อมั่นในหลักการพออยู่พอกิน
19. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยในข้อใดที่นำไปสู่การรวมตัวกันเป็นสมาคมตามสาขาอาชีพและสาขาความเชี่ยวชาญ
- ก. เกษตรกรรม
 - ข. เกษตรอุตสาหกรรม
 - ค. อุตสาหกรรม
 - ง. พาณิชยกรรม
 - จ. การเงิน การคลัง
20. กลุ่มในข้อใดที่เป็นกลุ่มที่เข้าสนับสนุนรัฐหรือเข้าไปขอการสนับสนุนจากรัฐ
- ก. กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน
 - ข. กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ
 - ค. กลุ่มอภิรักษ์จักรี
 - ง. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 - จ. สมาคมทางการกีฬา
21. สาเหตุสำคัญประการใดที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง และทำให้ระบอบการเมืองเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นในสังคมไทย นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475
- ก. การทำทลายอำนาจของกลุ่มพลังการเมืองใหม่ต่อกลุ่มพลังอำนาจการเมืองเก่าได้
 - ข. การจัดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540
 - ค. กลุ่มผลประโยชน์ลดบทบาทต่อกลุ่มพลังอำนาจทางการเมือง
 - ง. พลวัตทางสังคมที่ทำให้การเมืองมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา
 - จ. การรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
22. กลุ่มพลังอำนาจดำรงอยู่ได้โดยอาศัยปัจจัยอะไรบ้าง
- ก. อุดมการณ์ทางการเมือง ความชอบธรรม การจัดตั้งองค์กรภายใน และการเงิน
 - ข. อุดมการณ์ทางการเมือง ความชอบธรรม การเงิน และการออกนโยบาย
 - ค. ความชอบธรรม การเงิน การออกนโยบาย และการเป็นตัวแทน
 - ง. ความชอบธรรม กลุ่มผลประโยชน์ อุดมการณ์ทางการเมือง และการจัดตั้งองค์กรภายใน
 - จ. อุดมการณ์ทางการเมือง ความชอบธรรม การเงิน และกลุ่มผลประโยชน์

23. การที่รัฐบาลไม่กล้าปฏิรูประบบราชการอย่างจริงจังมีผลเนื่องมาจากสาเหตุใด
- กลุ่มนักธุรกิจและข้าราชการมีผลประโยชน์ร่วมกัน
 - กลุ่มข้าราชการพลเรือนและทหารมีอิทธิพลทางอำนาจกับรัฐบาล
 - กลุ่มข้าราชการมีผลประโยชน์กับข้าราชการ
 - รัฐบาลในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นรัฐบาลผสม
 - ระบบราชการของไทยมีประสิทธิภาพดีอยู่แล้ว
24. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้กลุ่มพลังอำนาจแสดงบทบาทออกมาทั้งต่อพรรคการเมือง นโยบายของรัฐ และ กระบวนการทางนิติบัญญัติ
- ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
 - ทำตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540
 - รักษาอิทธิพลและผลประโยชน์ของกลุ่ม
 - ตามกระแสโลกาภิวัตน์
 - ความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่
25. กลุ่มปัญญาชน ชนชั้นกลาง มีส่วนช่วยกลุ่มพลังอำนาจทางการเมืองในเรื่องใดเป็นสำคัญ
- ช่วยประนีประนอมผลประโยชน์ให้เป็นธรรมต่อประชาชน
 - ช่วยกดดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
 - ช่วยตรวจสอบกลุ่มพลังอำนาจว่ากระทำทุจริตหรือไม่
 - ช่วยปฏิรูปและพัฒนาระบบราชการพลเรือนและทหาร
 - ช่วยรักษาอิทธิพลและผลประโยชน์ของกลุ่มพลังอำนาจ
26. องค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบแรกที่ตั้งหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คือข้อใด
- สุขาภิบาล
 - องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - องค์การบริหารส่วนตำบล
 - เทศบาล
 - สภาตำบล
27. สภาตำบลจะต้องมีรายได้เท่าใดจึงจะยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้
- มีรายได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาทย้อนหลังสามปี
 - มีรายได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทย้อนหลังสามปี
 - มีรายได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทไม่รวมเงินอุดหนุนย้อนหลังสามปี
 - มีรายได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทรวมเงินอุดหนุนย้อนหลังสามปี
 - มีรายได้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่

28. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้แก่ข้อใด
- พระราชบัญญัติจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2540
 - พระราชบัญญัติกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
 - พระราชบัญญัติส่งเสริมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
 - พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
 - พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการถ่ายโอนอำนาจให้ท้องถิ่น พ.ศ. 2540
29. ผู้ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารของเมืองพัทยาได้แก่ข้อใด
- ประธานสภาเมืองพัทยา
 - นายกเมืองพัทยาที่สภาเมืองพัทยาเลือก
 - ผู้จัดการเมืองพัทยา
 - นายกเมืองพัทยาที่ประชาชนเลือกตั้งโดยตรง
 - คณะเทศมนตรีเมืองพัทยา
30. ข้อใดคือรูปแบบของเทศบาลในปัจจุบัน (พ.ศ. 2550)
- เทศบาลขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก
 - เทศบาลมหานคร เทศบาลนคร เทศบาลเมือง
 - เทศบาลนคร เทศบาลเมือง
 - เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลอำเภอ
 - เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล
31. การแก้ไขมาตรา 211 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 เพื่อเปิดโอกาสให้มีการปฏิรูปการเมือง ประสบผลสำเร็จภายใต้รัฐบาลใด
- รัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน
 - รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย 1
 - รัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา
 - รัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ
 - รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย 2
32. ปัญหาและอุปสรรคในการวางแผนพัฒนาการเมืองไทยมีหลายประการ ยกเว้น ข้อใด
- การที่รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง
 - การจัดทำแผนพัฒนาการเมืองให้เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายทำได้ยาก
 - การนำแผนไปปฏิบัติต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่าย
 - กระบวนการจัดทำแผนมักไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่
 - ถูกทุกข้อ

33. รัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยคือข้อใด
- ก. รัฐธรรมนูญ ร.ศ. 103
 - ข. รัฐธรรมนูญ ร.ศ. 130
 - ค. รัฐธรรมนูญว่าด้วยกฎหมายตราสามดวง
 - ง. ศิลากจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
 - จ. พระราชบัญญัติธรรมนูญแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475
34. แผนพัฒนาการเมืองที่เป็นทางการตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นเมื่อใด
- ก. รัฐบาลนายธานีกร ทรายวิเชียร
 - ข. รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์
 - ค. รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา
 - ง. รัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ
 - จ. รัฐบาลนายชวน หลีกภัย
35. องค์ประกอบของ “การพัฒนาการเมือง” ตามข้อเสนอของลูเซียน พาย (Lucien Pye) มีหลายประการ ยกเว้นข้อใด
- ก. ความเท่าเทียมกัน
 - ข. ความสามารถของระบบการเมือง
 - ค. การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่าง
 - ง. ประชาธิปไตย
 - จ. การแบ่งโครงสร้างที่เน้นความชำนาญเฉพาะ

เฉลยแบบประเมินผลสำหรับการสอนเสริม

ครั้งที่ 2

ชุดวิชา สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย

ก่อนรับการสอนเสริม	หลังรับการสอนเสริม
1. ค	1. ง
2. ข	2. ค
3. ข	3. ง
4. ง	4. ง
5. ง	5. จ
6. ค	6. ข
7. จ	7. ง
8. จ	8. ค
9. ค	9. ก
10. ข	10. ข
11. ข	11. จ
12. ง	12. จ
13. ง	13. ข
14. ค	14. ง
15. ค	15. ข
16. ก	16. ค
17. ข	17. ง
18. ค	18. ก
19. ก	19. ค
20. จ	20. จ
21. ค	21. ก
22. จ	22. ก
23. ค	23. ข
24. ค	24. ค
25. ค	25. ก
26. ข	26. ง

ก่อนรับการสอนเสริม	หลังรับการสอนเสริม
27. ค	27. ค
28. ค	28. ง
29. ง	29. ง
30. ข	30. จ
31. ง	31. ค
32. ข	32. ก
33. จ	33. จ
34. จ	34. จ
35. ข	35. ง
